

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Broj:
Sarajevo, 7. 2. 2017.

ZASTUPNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

DOM NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO. 07.02.2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
05/330-19-		402/R	

Predmet: Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2016. godinu

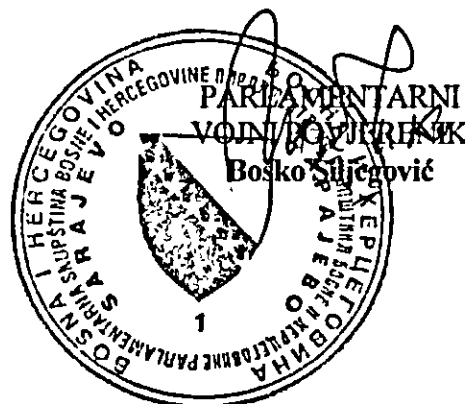
Poštovani,

Sukladno članku 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", 51/09) u privitku vam dostavljamo Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2016. godinu.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a

Broj:

Sarajevo, 7. 2. 2017.

**IZVJEŠĆE O RADU
PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2016. GODINU**

Sarajevo, veljača 2017. godine

KAZALO

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH.....	4
2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA DJELATNIH VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH.....	6
2.1. Postupanje po pritužbama.....	6
2.2. Ishrana pripadnika Oružanih snaga BiH.....	8
2.3. Korištenje vojnih vozila u javnom prometu.....	10
2.4. Stanje materijalno-tehničkih sredstava u upotrebi u Oružanim snagama BiH.....	11
2.4.1. Oprema djelatnih vojnih osoba (DVO).....	12
2.4.2. Oprema namijenjena za obavljanje svakodnevnih poslova i zadataka djelatnih vojnih osoba.....	12
2.4.3. Oprema za specifične poslove koje obavljaju pripadnici Oružanih snaga BiH.....	13
2.5. Naknade koje nemaju karakter plaće.....	13
2.6. Pritužbe koje su se odnosile na obustavu postupka promaknuća u skladu s Planom promaknuća za 2015. godinu.....	14
2.7. Pritužbe koje se odnose na postupak postavljenja djelatnih vojnih osoba.....	16
2.8. Premještaj i postavljenje pripadnika Deminerske bojne na drugo formacijsko mjesto.....	18
2.9. Pritužbe koje su se odnosile na nemogućnost produljenja ugovora o djelatnoj vojnoj službi.....	19
2.10. Određivanje vršitelja dužnosti.....	20
2.11. Položajni dodatak.....	21
3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BIH.....	23
3.1. Stanje u pješačkim jedinicama Oružanih snaga BiH.....	23
3.2. Najavljeni posjeti Radionici za održavanje i uništenje streljiva i minsko – eksplozivnih sredstava „TROM“ Doboj.....	24
3.3. Nenajavljeni posjet vodu za deminiranje vojnih objekata i Prvom vodu Prve deminerske satnije Deminerske bojne.....	26
3.4. Skladište za smještaj i sortiranje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava „Gabela“ u Čapljini, „Duži“ u Trebinju, skladište naoružanja i vojne opreme „Rabić“ u Derventi.....	27
3.5. Najavljeni posjet 6. pješačkoj brigadi Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH.....	30
3.6. Nenajavljeni posjet Inženjerijskoj bojni Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH, vojarna „Zdravko Čelar“, Derventa.....	32
3.7. Nenajavljeni posjet Glavnoj logističkoj bazi, vojarna „Butile“, Sarajevo.....	34

4. SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA.....	35
5. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH U 2015. GODINI.....	37
5.1. Međunarodne konferencije.....	37
5.2. Ostale aktivnosti koje je Ured vojnog povjerenika realizirao u 2016. godini.....	37

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2016. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće o radu 2016.).

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika utvrđen je člankom 1. stavak (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

"Na sva pitanja organizacije i upravljanja te druga pitanja značajna za rad vojnog povjerenika čija je pozicija uspostavljena ovim Zakonom i odnosa prema pravnim i fizičkim osobama, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim Zakonom, primjenjuje se Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi."

Shodno citiranoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stajališta izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „...pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista temeljna prava, uključujući ona iz Europske konvencije o ljudskim pravima i revidirane Europske socijalne povelje, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, radeći na pritužbama djelatnih vojnih osoba i na osnovi posjeta zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao utjecati na Ministarstvo obrane BiH i nadležne u sustavu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih povreda ljudskih prava.

Provodeći parlamentarnu kontrolu rada i drugih pitanja u području zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih uz djelatne vojne osobe i kadete u Oružanim snagama BiH, putem postupaka i istraga provedenim po pritužbama pripadnika Oružanih snaga BiH u 2016. godini, potom prema uputi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH (u daljnjem tekstu: Zajedničko povjerenstvo), kao i na osnovi saznanja vojnog povjerenika, i u ovom izvještajnom razdoblju uloženi su napor i afirmaciji i zaštiti ljudskih prava djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH.

Pozicija vojnog povjerenika uspostavljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu

obrane BiH (u daljnjem tekstu: Ministarstvo obrane), kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Shodno tome, temeljni postulati djelovanja vojnog povjerenika su: zakonitost, pravičnost, transparentnost, učinkovitost, kao i brzo reagiranje na situacije mogućeg kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. Sve navedeno pridonijelo je tome da institucija uživa veliko povjerenje među samim podnositeljima pritužbi. Osim spomenutog, posjeti vojnog povjerenika zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, te upoznavanje nadležnih o stanju ljudskih prava na terenu doprinosi zaštiti ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, mimo strogog hijerarhijskog zapovjednog lanca. Bitan element bez kojega bi bilo otežano provoditi aktivnosti iz nadležnosti vojnog povjerenika jest i **podrška koju je Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost Parlamentarne skupštine BiH pružalo Uredu vojnog povjerenika i tijekom ovog izvještajnog razdoblja.**

U ovome Izvješću o radu najprije će biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih područja koja su bila predmetom pritužbi, kao i statističkog pregleda pritužbi. U ovome dijelu bit će dan i pregled osnovnih preporuka, zaključaka, stajališta, zapažanja i inicijativa za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer). Potom će biti opisani uvjeti života i rada u vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, utemeljeno na podacima dobivenim za vrijeme obavljanja najavljenih i nenajavljenih posjeta jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga (21 posjet). U Izvješću o radu bit će navedena i vrlo dobra suradnja vojnog povjerenika s poimence navedenim organizacijama i institucijama. Na kraju, istaknut je pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika realiziranih tijekom 2016. godine.

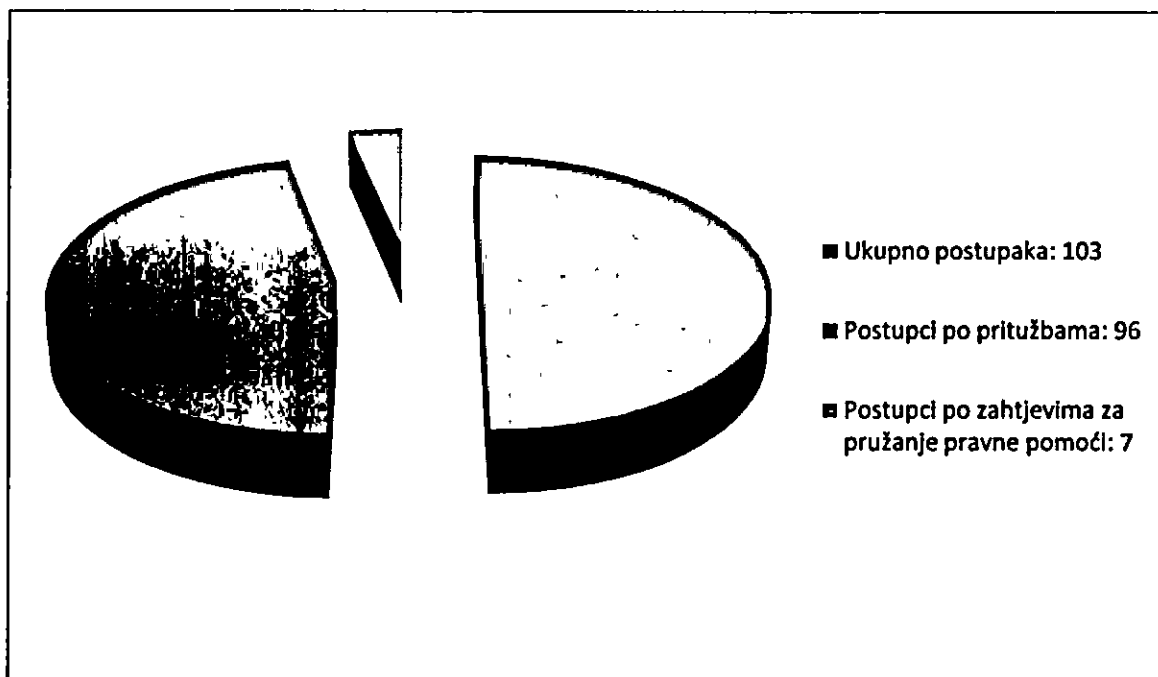
2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA DJELATNIH VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH

2.1. Postupanje po pritužbama

U obavljanju parlamentarnog nadzora nad radom i drugim pitanjima u području zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih uz djelatne vojne osobe i kadete u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, vojni povjerenik nadležan je, među ostalim, za poduzimanje aktivnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi djelatnih vojnih osoba i kadeta, te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta.

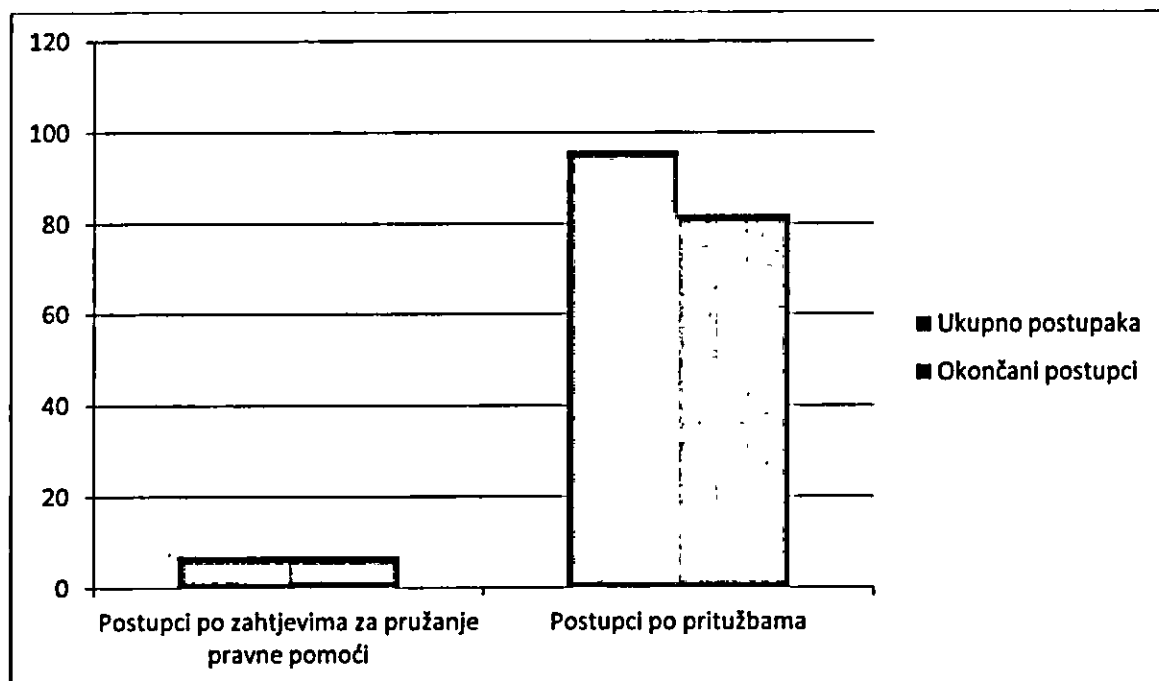
Poduzimanje aktivnosti razmatranjem pritužbi djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH, kao i na osnovi vlastite procjene kada uoči okolnosti koje upućuju na povrede ljudskih prava i sloboda spomenutih osoba, najznačajniji je segment djelovanja vojnog povjerenika. Aktivnosti vojnog povjerenika u ovome segmentu mogu se podijeliti na: postupanje po pritužbama i postupanje po zahtjevima za pružanje pravne pomoći.

Područja koja su bila zastupljena u pritužbama zaprimljenim u 2016. godini su raznolika, kao što je to bio slučaj i tijekom prethodnog izvještajnog razdoblja. Tako je u 2016. godini vojni povjerenik postupao u 103 predmeta, od kojih je 96 postupaka po pritužbama, te 7 postupaka po zahtjevima za pružanje pravne pomoći. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2016. godini dan je u Tablici broj 1.

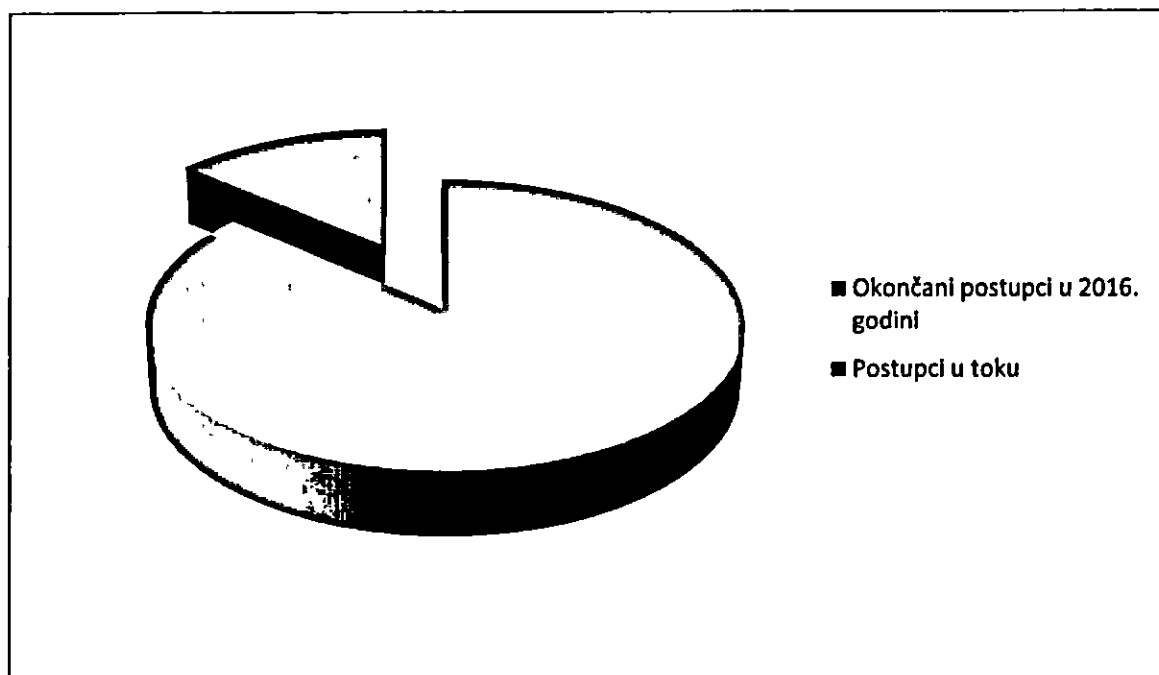
Tablica 1. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2016. godini.

U izvještajnom razdoblju postupci po pritužbama okončani su u 82 predmeta, a po zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončani su svi postupci. Pregled okončanih postupaka po područjima dajemo u Tablici broj 2.

Tablica 2. Pregled okončanih postupaka u 2016. godini

Dakle, od ukupno 103 pokrenuta postupka u Uredu vojnog povjerenika u 2016. godini, njih 89 je okončano, dok se u 14 predmeta postupak i dalje vodi, kako je to prikazano u Tablici broj 3.

Tablica 3. Ukupan broj vođenih i okončanih postupaka u 2016. godini

Od ukupnoga broja predmeta po kojima je vojni povjerenik postupao u 2016. godini, 59 predmeta je riješeno u korist podnositelja pritužbi, što je iskazano u postotcima u Tablici broj 4.

Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi	
Ukupan broj predmeta koji su riješeni u 2016. godini	89
Predmeti riješeni u korist DVO	66,29 %

Tablica 4. Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi

Uzimajući u obzir podatke predstavljene u Tablici broj 4, vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog osnovanosti pritužbi djelatnih vojnih osoba.

Tijekom 2016. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim područjima:

- 1. ishrana pripadnika Oružanih snaga BiH**
- 2. korištenje vojnih vozila u javnom prometu**
- 3. stanje materijalno-tehničkih sredstava na korištenju u Oružanim snagama BiH**
- 4. naknade koje nemaju karakter plaće**
- 5. pritužbe koje su se odnosile na obustavu postupka promaknuća u skladu s Planom promaknuća za 2015. godinu**
- 6. pritužbe koje se odnose na postupak postavljenja djelatnih vojnih osoba**
- 7. premještaj i postavljenje pripadnika deminerske bojne na drugo formacijsko mjesto**
- 8. pritužbe koje su se odnosile na nemogućnost produljenja ugovora o djelatnoj vojnoj službi**
- 9. određivanje vršitelja dužnosti**
- 10. položajni dodatak.**

2.2. Ishrana pripadnika Oružanih snaga BiH

Pravilnikom o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru uređuju se vrste obroka, poluobroka i dopuna u hrani, planiranje, organizacija i upravljanje ishranom pripadnika Oružanih snaga BiH.¹ Osnovni cilj toga pravilnika jest osigurati visok stupanj kvalitete ishrane i zaštite života i zdravlja pripadnika Oružanih snaga BiH, u skladu s načelima savjesnosti, odgovornosti i sigurnosti ishrane, te učinkovit sustav nadzora, poštivanje propisa o ishrani i tehnologije ishrane.

¹ Pravilnik o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru ("Službeni glasnik BiH", broj 69/15), članak 1.

Iako je spomenutim pravilnikom definirana vrsta obroka, poluobroka i dopuna u ishrani, tijekom 2016. godine uočili smo situacije u kojima ga nije bilo moguće primijeniti u praksi zbog nedostatka pojedinih artikala (među ostalima, brašno, mlijeko, voće, povrće, začini). **To je rezultiralo jednoličnom ishranom, kojom je obuhvaćena uglavnom konzervirana hrana.** Podaci prikupljeni na terenu za vrijeme posjeta vojnog povjerenika zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, te u pritužbama djelatnih vojnih osoba zaprimljenima u 2016. godini, ukazuju na to da se prehrambeni artikli ne isporučuju kontinuirano, te su stoga primjetne pojave da se, primjerice, djelatnim vojnim osobama koje su na straži najmanje sedam dana u kontinuitetu isporučuje pretežito konzervirana hrana, zbog čega su prisiljene kupiti najmanje jedan obrok dnevno iz vlastitih sredstava. Prilikom nenajavljenih posjeta vojnog povjerenika 3. pješačkoj bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u vojarni „Sinovi Posavine“, u Orašju, priopćeno mu je kako na lokaciji trenutačno ima preko 500 kilograma konzervi više u odnosu na potrebe. **U srpnju 2016. godine su, umjesto svježeg povrća i salate, isporučeni konzervirano povrće i konzervirane salate.**² Prilikom obilaska pojedinih deminerskih radilišta, pripadnici Oružanih snaga BiH istaknuli su da su obroci jednolični i pretežito suhi (od tri obroka koja dobivaju, dva obroka uključuju hranu iz konzerve), a sokove ne dobivaju redovno. Ovakvo stanje posebno zabrinjava uzmemo li u obzir stupanj odgovornosti pripadnika Deminerske bojne prilikom obavljanja poslova.

Dodatni problem je činjenica što nema kontinuiteta u zaključivanju ugovora, odnosno ugovori ne obnavljaju čim isteknu niti postoji posebna klauzula u ugovoru koja bi osiguravala kontinuitet.

Dopuna u ishrani: prema članku 9. stavku (1) točki b) Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru, broj: 11-02-3-2923/15 od 3. 8. 2015., djelatne vojne osobe i civilne osobe koje rade na delaboraciji ubojitih sredstava imaju pravo na dopunu u ishrani (Dopuna II. mliječni napitak između obroka ili uz neki od obroka). Prilikom posjeta vojnog povjerenika nekim od inspektorskih i deminerskih timova, nazočne osobe navele su da nemaju mlijeko, odnosno nemaju konstantno dopunu II. **Zaključujemo da spomenuta odredba pravilnika nije primijenjena u praksi.**

Evidentna je i pojava da javne nabave ne prate plan potreba koji izradi bojna. U pojedinim posjećenim bojnama istaknuto je da nemaju uvida u zaključene ugovore, što im otežava planiranje potreba, a time i poštivanje Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru. Ovakvo stanje ima za posljedicu uskraćivanje djelatnim vojnim osobama određenih prava koja im pripadaju prema pozitivnim propisima. Pravovremeno planiranje i pravovremeno zaključivanje ugovora s ponuditeljima treba biti princip djelovanja u ovome području.

Ipak, iz akta Ministarstva obrane BiH, broj: 06-03-12-2624-3/16 od 15. 12. 2016., koji je zaprimljen u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH 21. 12. 2016., vidljivo je da je u ovome području došlo do određenih poboljšanja. U spomenutom je aktu navedeno da je

² INFORMACIJA o nenajavljenom posjetu 3. pješačkoj bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, vojarna „Sinovi Posavine“, Orašje, 26. 7. 2016.

trenutačno na svim lokacijama Oružanih snaga BiH dostupna široka paleta proizvoda. U kolovozu 2016. godine sklopljen ugovor o isporuci voća i povrća.

2.3. Korištenje vojnih vozila u javnom prometu

Zbog starosti (neispravnosti) većega broja motornih vozila u Oružanim snagama BiH, dovedena je u pitanje zaštita života i zdravlja ljudi i imovine u prometu na cestama i izvan ceste. Zabrinjava podatak da se motorna vozila kvare ubrzo nakon popravka ili nakon prolaska tehničkog pregleda, a korištenjem takvih vozila krši se članak 91. stavak (1) Pravilnika o sigurnosti putnog prometa u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, kojim je određeno: *“U javnom prometu mogu sudjelovati vojna vozila ako su registrirana, tehnički ispravna i opremljena propisanom opremom, priborom, alatom i dokumentacijom.”*

Ipak, stanje vojnih vozila koja se koriste u Oružanim snagama BiH ne daje jamstvo da spomenuta odredba bude ispoštovana. Postoji problem operativnosti vozila (prosjeck starosti vozila 27, velika i neracionalana ulaganja u njihov popravak koji se obavlja putem linije 4), a dodatnu teškoću predstavlja nedostatak namjenskih vozila, odnosno vozila sa zadatkom (na pojedinom lokacijama istim vozilom obavlja se prijevoz nafte i hrane).

Shodno članku 133. Pravilnika o sigurnosti putnog prometa u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, u korelaciji s člankom 203. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 06/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10 i 18/13), djelatne vojne osobe odgovorne su kazneno i prekršajno za ugrožavanje sigurnosti prometa, što ona čine svaki puta kada izvršavaju naredbu koja obuhvaća prijevoz ljudi ili tereta motornim vozilima starijim od prosjeka.

Dokaz ovoj činjenici je i Presuda Osnovnog suda u Banjoj Luci, broj: 71 0 Pr 235789 16 Pr od 25. 11. 2016., kojom su djelatne vojne osobe M. M. i M. Ž. okrivljene jer su "kao odgovorne osobe za provjeru tehničke ispravnosti vojnih motornih vozila, dozvolile J. D.-u da u javnom prometu upravlja motornim vozilom marke -FAP."

Ova presuda donesena je nakon spometnog sudara koji je uzrokovan odvrtnjem zadnjega lijevog kotača, koji je spao na cestu i tom prilikom udario u drugi automobil, s tim što je vozilo kojim je upravljao J. D. prošlo tehnički pregled, i što je bitno, DVO su ispoštovale sve procedure kojima se uređuje način pregleda vozila prije uključenja u promet.

Dodamo li ovome činjenicu da vozila često za potrebe izvršenja zadataka prometuju lošim cestama (npr., nepristupačnim prilazima deminerskim radilištima), dolazimo do zaključka da **korištenje pojedinih vojnih vozila dovodi u opasnost život djelatnih vojnih osoba koje njima upravljaju.** Evidentna je pojava da se vozila kvare ubrzo nakon popravka, odnosno nakon prolaska tehničkog pregleda. Vojne osobe zabrinute su zbog otkazivanja kočionog sustava na kamionima, te je pitanje dana kada će doći do neke nezgode.

Ukoliko, s jedne strane, uzmemo u obzir pozitivne pravne propise, prema kojima za prometni prekršaj ili nezgodu, vojna osoba koja je sudionik u cestovnom prometu može snositi stegovnu, prekršajnu, kaznenu i materijalnu odgovornost, te s druge strane dužnost izvršenja naredbe, zabrinutost djelatnih vojnih osoba je opravdana. U slučaju prekršajne odgovornosti, **prekršajni postupci vode se protiv vozača, te osoba koje nadređeno zapovjedništvo odredi odgovornima za održavanje vozila, pa oni izravno snose posljedicu neodgovornog odnosa Ministarstva obrane BiH prema ovom pitanju.**³

Problem je i nabava rezervnih dijelova klase IX.⁴ za potrebe podržavanih jedinica. To naročito predstavlja teškoću kada je u pitanju popravak motornih vozila, zbog čega se vozila šalju na vanjsko održavanje. Često se vozila održavaju u udaljenim gradovima, a sama udaljenost prouzrokuje dodatne troškove. U vezi s tim, prilikom posjeta Glavnoj logističkoj bazi (u daljnjem tekstu: GLB) nazočni su naglasili za **potrebno godišnjim planom javnih nabava Ministarstva obrane BiH predvidjeti nabavu dijelova koji se „uobičajeno“ i češće kvare i zamjenjuju, odnosno umjesto specifikacije za nabavu rezervnih dijelova sklopiti ugovor samo na određenu vrijednost, a zatim bi majstori iz GLB-a izuzimali dijelove koji su im potrebni. Time bi se ostvarile uštede jer ne bi bilo potrebe da vozila popravljaju linija 4 (vanjsko održavanje), s obzirom na to da u sastavu GLB-a postoji ljudstvo osposobljeno za mehaničarske poslove. Također je naglašeno kako bi bilo bitno i potrebno uključiti liniju za tehnički pregled motornih vozila u sustav i obučiti osoblje na dijagnostici. U vezi s navedenim, napominjemo da je vojni povjerenik izdao stav i mišljenje po pitanju tehničke ispravnosti motornih vozila, broj: 05/3-50-19-2284/16 od 29. 8. 2016., ukazujući Ministarstvu obrane BiH na to da je dužno zaštititi život i zdravlje svake pojedine djelatne vojne osobe i snositi odgovornost u slučaju bilo kojeg nemilog događaja.**

Osim toga, vojni povjerenik je, postupajući u predmetu broj: UP1/05/3-50-17-1-22/16, donio zaključak u kojem je, među ostalim, navedeno da je bilo slučajeva u kojima je za prometnu nesreću u prekršajnom postupku utvrđena odgovornost djelatnih vojnih osoba zbog korištenja vojnih vozila koja su, navodno, tehnički ispravna (tehnička ispravnost utvrđena redovnim tehničkim pregledom).

2.4. Stanje materijalno-tehničkih sredstava na korištenju u Oružanim snagama BiH

Djelatne vojne osobe, kao „građani u uniformi“, moraju uživati istu zaštitu prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin, u granicama vojne službe. Jedno od njihovih temeljnih prava jest i dostupnost opreme i sredstava za rad koja će im omogućiti sigurno obavljanje poslova i zadataka. Iako se u okviru Ministarstva obrane BiH, kroz sustav javnih nabava, provodi i nabava opreme, to izgleda nije dovoljno da budu zadovoljena prava svih pripadnika Oružanih snaga BiH. Tako je u većini jedinica koje je posjetio vojni povjerenik tijekom 2016. godine primjetno da djelatne vojne osobe nemaju prikladnu opremu, počevši od uniformi pa do sredstava za obavljanje specifičnih poslova unutar Oružanih snaga BiH.

³ Predmet broj: UP1/05/3-50-17-1-22/16

⁴ Klasa IX. Rezervni dijelovi i komponente koje uključuju setove alata, sklopove i podsklopove (popravljive i nepopravljive) koji su potrebni za podršku održavanja sve opreme.

2.4.1. Oprema djelatnih vojnih osoba (DVO)

Izražen je nedostatak uniformi, što je naročito vidljivo za vrijeme posjeta vojnog povjerenika jedinicama Oružanih snaga BiH (vidljiva je starost uniformi koje nose pojedine djelatne vojne osobe). Osim toga, prisutna je pojava isporučivanja uniformi nedogovarajućeg konfekcijskog broja. Iako je prosječan konfekcijski broj uniforme 52, isporučuje se uniforme konfekcijskog broja 56 i 58, pa su DVO primorane raditi korekcije vlastitim sredstvima. Čizme se uglavnom isporučuju u brojevima 36 ili 46/48, uslijed čega su djelatne vojne osobe prisiljene kupovati čizme također vlastitim sredstvima. Zimske jakne podijeljene su 2007. godine, a rok trajanja im je istekao 2009. godine.

To posebno začuđuje zbog činjenice da je u elektroničkim bazama podataka za svaku djelatnu vojnu osobu naveden i konfekcijski broj uniforme, te se postavlja pitanje zbog čega se nabavlja toliki broj uniformi s neodgovarajućim konfekcijskim brojevima. Vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog ovakvih pojava, te skreće pozornost na potrebu usklađivanja nabave uniforme i čizama sa stvarnim potrebama DVO.

U vezi s ovim problemom Ministarstvo obrane BiH je, aktom broj: 06-03-12-2624-3/16 od 15. 12. 2016., izvijestilo vojnog povjerenika da "OSBiH nisu planirale sredstva za nabavu intendentske vojničke opreme. S ciljem rješavanja ovog pitanja, dana 6. 9. 2016. izvršen je rebalans proračuna i dana 3. 10. 2016. odobrena izmjena Plana nabava, čime su stvoreni uvjeti za objavu tendera za usluge prekrajnja uniformi koji je objavljen 10. 10. 2016. Utvrđeni rok za završetak ovog posla je 28. 2. 2017."

2.4.2. Oprema namijenjena za obavljanje svakodnevnih poslova i zadataka DVO

Ministarstvo obrane BiH nije u 2016. godini nabavljalo kosilice za uređenje kruga vojarni koje je vojni povjerenik obišao tijekom 2016. godine, pa vojne osobe, kako navode, iz svojih sredstava kupuju kosilice i trimere te na taj način održavaju zelene površine (Informacija o nenajavljenom posjetu, vojarna „Vojvoda Stepa Stepanović“, Bijeljina, 27. 7. 2016.). Na pojedinim su lokacijama osigurana spomenuta sredstva (kosačice, trimeri) putem donacija (Vlada Švicarske Konfederacije donirala 2014. godine određena sredstva za lokaciju „Rabić“ u Derventi, i to: trimer, motornu pilu, kosačicu i dva ručna paletara).

Za potrebe 3. pješačke bojne 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, vojarna „Sinovi Posavine“ u Orašju (posjet od 26. 7. 2016.), treba nabaviti prikladnu opremu za djelovanje u uvjetima eventualnih novih poplava (odgovarajući čamci za kretanje na izuzetno opasnom terenu).

Potrebno je servisirati protiv požarne aparate na brojnim lokacijama (skladište „Gabela“, perspektivna lokacija – nenajavljeni posjet 19. 4. 2016.). PP aparati u GLB-u nisu nabavljeni ove godine, iako je rađen otpis tih sredstava (nenajavljeni posjet GLB-u od 7. 9. 2016.). U GLB-u nedostaju i baždareni mjerni instrumenti za gorivo, a trenutno nema ni medicinskog kisika. Na lokaciji na kojoj je smješteno skladište Gabela hidrantska mreža je u funkciji, ali su crijeva na njoj nekvalitetna (ne mogu izdržati pritisak vode), te bi ih trebalo zamijeniti kvalitetnijima. Nema vanjske hidrantske mreže za gašenje požara na lokaciji skladišta „Rabić“ u Derventi.

2.4.3. Oprema za specifične poslove koje obavljaju pripadnici OSBiH

Zaštitna oprema za osobe koje rade na uništenju MiMES-a morala bi uključivati maske s filterima za zaštitu disajnih putova. Takve se maske dostavljaju, ali se njihova specifičnost ogleda u tome što se mogu kratko koristiti, te bi ih trebalo stalno nabavljati. Inspektorska kliješta koja koriste pojedini inspektorski timovi su nekvalitetna - nije vidljiv njihov otisak. Rukavice koje koriste inspektorski timovi većinom su nabavljene vlastitim sredstvima djelatnih vojnih osoba, a rukavice koje im dostavi nadležno zapovjedništvo/GLB često nisu zadovoljavajuće kvalitete.⁵

Osobe koje obavljaju stražu nemaju prikladne uniforme za zaštitu od kiše, zbog čega je potrebno što prije riješiti problem dotrajalih uniformi putem sustava javnih nabava, jer je nedopustivo da bilo koji pripadnik Oružanih snaga BiH kupuje opremu vlastitim sredstvima. Djelatne vojne osobe u posjećenim deminerskim timovima naglašavaju da su makaze koje koriste loše kvalitete, te da nemaju odgovarajuće torbe za transport opreme za deminiranje (dio opreme prenose u dekamama).

Izvor podataka korištenih u tekstu su pritužbe, ali i posjeti vojnog povjerenika perspektivnim i neperspektivnim lokacijama na korištenju u Oružanim snagama BiH. Bez obzira na stav spram neperspektivnih lokacija, vojni povjerenik želi naglasiti da su po pitanju sigurnosnog rizika po život i zdravlje pripadnika Oružanih snaga BiH, ali i utjecaja na okoliš, perspektivne i neperspektivne lokacije izjednačene. Poslovi i zadaci koje obavljaju pripadnici Oružanih snaga BiH u perspektivnim skladištima MiMES-a ne razlikuju se od poslova i zadataka koji se obavljaju u neperspektivnim skladištima, te bi zbog toga trebalo osigurati jednake uvjete za siguran boravak i rad osoba koje su svakodnevno u dodiru s tvarima opasnim po zdravlje i život.

2.5. Naknade koje nemaju karakter plaće

Djelatnim vojnim osobama koje iz jedne jedinice odlaze na drugu lokaciju bilježi se da su na službenom putovanju pa, s obzirom da nisu na svojem formacijskom mjestu, gube brojne dodatke na plaću.

Prema Odluci Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za djelatne vojne osobe u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008., osobe koje rade na delaboriranju streljiva, bombi i eksploziva ostvaruju dodatak za rad na dužnosti na kojima je osoba izložena djelovanjima štetnim po zdravlje, i to u iznosu 10 % od osnovice za obračun plaće, a smatraju da imaju pravo na dodatak u iznosu od 100 % od osnovice za obračun plaće. Ministarstvo obrane BiH je vojnom povjereniku dana 5. 11. 2014. dostavilo Prednacrt izmjene Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO u MOBiH i OSBiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008., ali vojni povjerenik još nema informaciju o tome je li Ministarstvo obrane BiH uputilo prijedlog izmjene spomenute odluke Vijeću ministara BiH.

⁵ Podaci korišteni u tekstu dobiveni su za vrijeme posjeta vojnog povjerenika nekim od inspektorskih timova i odnose se samo na stanje u posjećenim timovima.

U vezi s Odlukom Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za djelatne vojne osobe u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008., u nastavku navodimo akte koje je vojni povjerenik uputio Ministarstvu obrane BiH po pitanju spomenute odluke, te odgovore Ministarstva obrane BiH.

1. Vojni povjerenik, aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-30/14 od 1. 10. 2014., zatražio je dostavu Prijedloga izmjena Odluke;
2. Ministarstvo obrane BiH je, aktom broj: 10-34-1-3811-1/14, dana 5. 11. 2014. dostavilo Prednacrt izmjene Odluke;
3. Vojni povjerenik je, aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-30/14 od 21. 4. 2015., zatražio konačan prijedlog izmjena, jer je u Prednacrtu kao zadnji rok za dostavu primjedaba i prijedloga bio naveden 21. 11. 2014.;
4. Dana 3. 12. 2015., kao sastavni dio dopisa upućenog MOBiH u predmetu *Ž K*, zatražena je dostava podataka o tome u kojoj je fazi izmjena Odluke;
5. Aktom broj: 10-34-7-1227-3/16 od 26. 4. 2016., Ministarstvo obrane BiH dostavilo je Prijedlog izmjene Odluke;
6. Vojni povjerenik je, aktom broj: 05/3-03-982,2/16 od 28. 9. 2016., tražio od Ministarstva obrane BiH podatak o tome u kojoj fazi je procedura izmjene Odluke;
7. Aktom broj: 10-03-10-4635-21/16 od 1. 11. 2016., Ministarstvo obrane BiH obavijestilo je vojnog povjerenika da materijali vezani uz predmetnu odluku nisu upućeni Vijeću ministara BiH u daljnju proceduru.

2.6. Pritužbe koje su se odnosile na obustavu postupka promaknuća u skladu s Planom promeknuća za 2015. godinu

Odreden broj djelatnih vojnih osoba (18) uputio je vojnom povjereniku pritužbe zbog obustave postupka promaknuća prema Planu promeknuća za 2015. godinu. Imenovani su u pritužbama naveli da ih je Jedinство povjerenstvo za promaknuće predložilo za promaknuće, ali je 27. 1. 2016. Kolegij Ministarstva obrane BiH donio zaključak prema kojem osobe koje su predložene za promaknuće u VES personalne službe, kao i osobe koje imaju završen drugi ciklus studija po Bolonjskom sustavu obrazovanja neće biti promaknute.

Vojni povjerenik je 25. 1. 2016. zatražio od Ministarstva obrane BiH informaciju u vezi s obustavom postupka promaknuća djelatnih vojnih osoba prema Planu promaknuća za 2015. godinu.

Ministarstvo obrane BiH je u svome odgovoru, broj: 10-34-3-6-74/15 od 4. 2. 2016., među ostalim navelo *da je postupak promaknuća časnika još u tijeku i da nije realiziran zbog zahtjeva za dodatnim analizama i prijedlogom mjera za rješavanje situacije koja je vezana za status osoba s akademskim zvanjem master, pri čemu su nadležnim institucijama BiH upućeni akti kojima Ministarstvo obrane BiH traži mišljenje tih institucija o ekvivalenciji znanstvenih zvanja*. Također je navedeno da u odnosu na Plan promaknuća i prijedlog

povjerenstva za promaknuće, postupajući sukladno zaključcima s 11. sjednice Stručnog kolegija Ministarstva obrane BiH, nisu promaknute osobe u personalnoj službi (12 vojnih osoba) i osobe koje je povjerenstvo predložilo za promaknuće u čin brigadira, kod kojih je master tretiran kao zvanje magistra znanosti. Ministarstvo obrane BiH nije dalo pojašnjenje zbog čega je obustavljen postupak promaknuća u viši čin 11 vojnih osoba u personalnoj službi.

Specifičnost cijelog postupka koji je vodio vojni povjerenik po pitanju obustave promaknuća ogleda se i u interesu Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH Parlamentarne skupštine BiH, koje je vojnom povjereniku uputilo Zaključak, broj: 03/1-50-14-7-17/16 od 15. 2. 2016. (u daljnjem tekstu: Zaključak), u kojem je u točki 1. navedeno: *"Obvezuje se parlamentarni vojni povjerenik BiH da u okviru svojih nadležnosti izvrši uvid u procedure promaknuća časnika Oružanih snaga BiH po natječaju koji je proveden krajem 2015. godine."*

Na temelju Zaključka, vojni povjerenik je 22. 2. 2016. zatražio od Ministarstva obrane BiH da Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH dostavi potpunu dokumentaciju u vezi s promaknućem časnika prema Planu promaknuća za 2015. godinu, kao i posebno očitovanje ministrice obrane BiH o donošenju odluke o obustavi postupka promaknuća časnika u personalnoj službi, te časnika koji su završili drugi ciklus obrazovanja po Bolonjskom sustavu obrazovanja.

Kako Ministarstvo obrane BiH nije odgovorilo na zahtjev vojnog povjerenika u razumnom roku, vojni povjerenik je 24. 3. 2016. uputio požurnicu na zahtjev za dostavu dokumentacije.

Ministarstvo obrane BiH je 29. 3. 2016., aktom broj: 10-34-3-6-96/15 od 8. 3. 2016., dostavilo traženu dokumentaciju i pojašnjenja zbog čega je obustavljen postupak promaknuća časnika u personalnoj službi, te časnike koji su završili drugi ciklus obrazovanja po Bolonjskom sustavu obrazovanja.

U svome odgovoru Ministarstvo obrane BiH je, uz ostalo, navelo sljedeće:

(...) postupajući u skladu s odredbama Zakona o službi, članak 5. stavak (c), uvažavajući preporuke Generalnog inspektorata koje su dane u aktu GI, broj: 05-03-32-1-1-90-9/15 od 10. 11. 2015., raspravu i zaključke s 11. sjednice Stručnog kolegija MOBiH, donesena je Odluka MOBiH, broj: 10-34-3-6-72/15 od 3. 2. 2016., kojom je definirano da se u odnosu na Plan promaknuća i prijedlog povjerenstva za promaknuće, neće promicati osobe u personalnoj službi.

(...) osobe koje je povjerenstvo predložilo za promaknuće u čin brigadira, kod kojih je master tretiran kao zvanje magistra znanosti, kao zakonski uvjet za promaknuće, u skladu s Planom promaknuća za 2015. godinu, razmatrati po dobivanju mišljenja nadležnih institucija. Konačna odluka MOBiH po dostavljenim mišljenjima još nije donesena.

Istodobno, Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimio je 29. 3. 2016. akt Ministarstva obrane BiH, broj: 10-34-3-6-104/15 od 22. 3. 2016., kojim Ministarstvo obrane BiH obavještava da je "Naredbom MOBiH, broj: 10-34-3-6-102/15 od 17. 3. 2016., završen postupak promaknuća u skladu s Planom promaknuća u 2015. godini. Spomenutom naredbom o promaknuću obuhvaćeno je 18 vojnih osoba, i to šest vojnih osoba kod kojih je drugi ciklus studija tretiran

kao zvanje magistra znanosti, kao zakonski uvjet za promaknuće, i 12 vojnih osoba u personalnoj službi."

U skladu s ovim aktom Ministarstva obrane BiH, vojni povjerenik obustavio je daljnje istražne radnje u vezi s predmetnim pitanjem, jer su pritužbe riješene u korist njihovih podnositelja.

2.7. Pritužbe koje se odnose na postupak postavljenja djelatnih vojnih osoba

Postupak postavljenja djelatnih vojnih osoba u Oružanim snagama BiH provodi se u skladu s Pravilnikom o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-1584/16 od 5. 4. 2016. (u daljnjem u tekstu: Pravilnik o profesionalnom razvoju), kojim je stavljen izvan snage Pravilnik o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-3172/13 od 28. 8. 2013.

Jedna od novina koju unosi Pravilnik o profesionalnom razvoju jest ukidanje rang-lista, umjesto kojih sada postoje liste uspješnosti. Na osnovi potreba službe radi se izbor za postavljenje razmatranjem pet, a iznimno sedam najuspješnijih kandidata s liste uspješnosti koji ispunjavaju uvjete upražnjenog FM-a. Spomenuta odredba drukčija je od odredbe članka 30. stavka (3) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH iz 2013. godine, u kojoj se navodi: „na osnovi prioriteta iz stavka 1) vrši se postavljenje najbolje rangiranih kandidata“.

Vojni povjerenik je u 2016. godini zaprimio veći broj pritužbi djelatnih vojnih osoba koje su se odnosile na nepravilnosti u postupku postavljenja. Provodeći istražne radnje, vojni povjerenik utvrdio je da je većina pritužbi koje se odnose na ovo područje osnovana, a u nastavku izdvajamo pojedine slučajeve.

Predmet broj: UP1/05/3-50-17-1-17/16: podnositelj pritužbe naveo je kako ima saznanja da će na određeno formacijsko mjesto biti postavljena djelatna vojna osoba koja se, u odnosu na njega koji je prvorangirani, nalazi na osmom mjestu na rang-listi. Nakon provedenog postupka po pritužbi utvrđeno je da su Odlukom ministrice obrane BiH, broj: 06-36-1-451-20/14 od 14. 3. 2016., na prijedlog načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, ***naknadno*** propisani uvjeti za postavljenje na predmetnu formacijsku dužnost. U spomenutoj je odluci navedeno da je za to formacijsko mjesto potrebna stručno-specijalistička osposobljenost iz područja humanitarnog deminiranja u skladu s 10 standarda IMAS-a, STANAG-a i AEDOP-a. Vojni povjerenik smatra, a to je konstatirao u Zaključku broj: UP1/05/3-50-17-1-17/16 od 17. 6. 2016., da je time ***narušeno načelo jednakih mogućnosti*** koje je, zajedno s ***načelom transparentnosti i pravičnosti***, zajamčen pozitivnim pravnim propisima.

Utvrđivanjem dodatnih uvjeta za postavljenje na predmetnu formacijsku dužnost ***derogirane su rang-liste za postavljenje*** uspostavljene u skladu s Pravilnikom o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-3572/13 od 28. 8. 2013., koji je bio na snazi u to vrijeme.

Imajući u vidu ulogu vojnog povjerenika, domaći i međunarodni pravni okvir u području zaštite ljudskih prava i sloboda, kao i sve učestaliju pojavu uskraćivanja jednakih mogućnosti svim pripadnicima Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik je u spomenutom zaključku ukazao na obvezu Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH *da se djelatne vojne osobe najbolje rangirane na rang-listama odnosno listama uspješnosti, kao što je podnositelj pritužbe, tretiraju s punim uvažavanjem njihovih kvalifikacija i kvaliteta, te da se u skladu s tim provodi i njihovo postavljenje.*

Predmet broj: UP1-05/3-50-17-1-22/16: vojni povjerenik je, postupajući po pritužbi, zatražio od Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH i Sektora za upravljanje personalom Ministarstva obrane BiH očitovanje u vezi s rješavanjem statusa podnositelja pritužbe.

U svome zahtjevu za očitovanje vojni povjerenik posebno je istaknuo: *Podnositelj pritužbe je u razdoblju od 1. 1. 2012. do 1. 12. 2012. bio postavljen na pukovničko mjesto, nakon čega je, zbog prijave mobinga, dobio premještaj - postavljenje na mjesto bojnika.*

S obzirom na uvjeravanja nadležnih da je to samo privremeno rješenje, a kako su od tada prošle skoro četiri godine, vojni povjerenik tražio je informaciju o tome što je učinjeno po pitanju statusa podnositelja pritužbe i kada će biti vraćen na pukovničko mjesto.

Vojni povjerenik skrenuo je pozornost na to da je tijekom provođenja postupka u 2012. godini u vezi s pitanjem mobinga nad djelatnom vojnomošću utvrđena osnovanost navoda podnositelja pritužbe, akt Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH, broj: 05-03-32-1-1-82-26/12 od 7. 12. 2012. Također, bitna je činjenica i da je Rješenjem MOBiH, broj: 10-34-5-3432-7/12 od 12. 10. 2012., utvrđeno da nema elemenata za pokretanje stegovnog postupka protiv podnositelja pritužbe.

Iz navedenoga se može zaključiti da su poremećeni međuljudski odnosi u Uredu za odnose s javnošću riješeni na štetu podnositelja pritužbe, i to premještajem na nižu poziciju, što se i može tumačiti, kako to tumači podnositelj pritužbe, kao kazna izrečena zbog prijave mobinga, naročito imajući u vidu činjenicu da nije bilo osnove za provođenje stegovnog postupka protiv podnositelja pritužbe.

Zajednički stožer Oružanih snaga BiH je, aktom broj: 16-08-34-1-119-235/16 od 15. 6. 2016., izvijestio vojnog povjerenika, uz ostalo, o sljedećem:

Imajući u vidu da je u skorije vrijeme određen broj brigadira umirovljen u skladu s naredbom MOBiH, pošto su ispunili uvjete za prijevremenu mirovinu, dana formacijska mjesta ostala su upražnjena. U skladu s planiranim pomjeranjima i planiranim popunama navedenih formacijskih mjesta, podnositelju pritužbe bit će ponuđena jedno od pukovničkih mjesta.

Također, Ministarstvo obrane BiH dostavilo je vojnomošću Obavijest broj: 10-34-1-2330-1/16 od 22. 6. 2016., u kojoj je navedeno:

Obavještavamo Vas da je prijedlogom načelnika Zajedničkog stožera OSBiH, broj: 10-08-34-3-39-80/16 od 16. 6. 2016., podnositelj pritužbe predložen za postavljenje na dužnost u Operativnom zapovjedništvu OSBiH, formacijski čin: pukovnik. (...) Ministarstvo obrane će na osnovi ovog prijedloga izraditi naredbu kojom će podnositelj pritužbe biti postavljen na predloženu dužnost s danom 20. 6. 2016.

2.8. Premještaj i postavljenje pripadnika Deminerske bojne na drugo formacijsko mjesto

Premještaj i postavljenje pripadnika Deminerske bojne Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH na drugo formacijsko mjesto jedno je od područja u kojem je, zahvaljujući posredovanju vojnog povjerenika, situacija riješena u korist djelatnih vojnih osoba.

Pripadnici deminerske bojne Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH obratili su se vojnom povjereniku pritužbama u kojima su iskazali nezadovoljstvo zbog mogućeg premještaja i postavljenja na drugo formacijsko mjesto (FM). Podnositelji pritužbi naveli su da su odbili potpisati izjave kojima pristaju na premještaj i postavljenje na novo formacijsko mjesto. Također su naveli i da će, u slučaju premještaja na druga formacijska mjesta, s 31. 12. 2016. (kada im istječe ugovor o djelatnoj vojnoj službi) morati napustiti Oružane snage BiH.

U skladu s člankom 4. stavak (1) točka a) u vezi s člankom 7. stavak (1) točka b) i stavak (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), te čl. 5. i 7. Pravilnika o suradnji parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Ministarstvom obrane BiH, Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 01,02-34-6-1428/09 od 5. 1. 2010., vojni povjerenik zatražio je od Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH dostavu potpune informacije o navedenom.

U odgovoru Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, broj: 16-08-34-1-119-542/16 od 6. 12. 2016., navedeno je da **nije prihvaćen** prijedlog Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH, sadržan u aktu broj: 16-14-08-34-3-62-668/16 od 21. 10. 2016., koji se odnosio na premještaj podnositelja pritužbi iz Brigade taktičke podrške. Zajednički stožer Oružanih snaga BiH nije prihvatio navedeni prijedlog, jer bi premještajem podnositelja pritužbi izvan deminerske bojne istodobno bio ispunjen uvjet za prestanak djelatne vojne službe tim djelatnim vojnim osobama po osnovi članka 101. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12 i 41/16), jer su stariji od 35 godina.⁶

⁶ Članak 14. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16): u članku 101. stavak (1) mijenja se i glasi: "(1) Maksimalna duljina trajanja službe djelatnih vojnih osoba u Oružanim snagama je: a) časnici - do navršenih 55 godina života, b) dočasnici (OR 5 - 9) - do navršenih 55 godina života, c) vojnici (ORI - 4) - do 35 godina života, izuzev vojnika raspoređenih i angažiranih na poslovima deminiranja i uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava (NUS) čija služba traje najdulje do 38 godina života".

2.9. Pritužbe koje su se odnosile na nemogućnost produljenja ugovora o djelatnoj vojnoj službi

Vojni povjerenik je u izvještajnom razdoblju zaprimio i znatan broj pritužbi djelatnih vojnih osoba iz kategorije vojnika koje su se odnosile na nemogućnost produljenja ugovora o djelatnoj vojnoj službi zbog duljine vremena provedenog na bolovanju za vrijeme važećeg ugovora.

U vezi s tim, vojni povjerenik je u aktu *broj: UPI-05/3-50-17-1-29/16 od 10. 6. 2016.*, koji je upućen Ministarstvu obrane BiH, iznio sljedeći stav i mišljenje:

1. Vojni povjerenik podržava mišljenje Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH (sadržano u aktu Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH, broj: 05-03-32-1-1-68-6/16 od 24. 5. 2016.) da je *članak 5. stavak 3) Odluke Ministarstva obrane BiH broj: 10-34-3-7-108/15 od 5. 11. 2015.*, s obzirom na to da obuhvaća samo jednu kategoriju (vojnike), *suprotan članku 28. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH* ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12) *i da ga treba staviti izvan snage*. Vojni povjerenik, kao i Generalni inspektorat Ministarstva obrane BiH, smatra da se povjerenstva koja odlučuju o produljenju ugovora isključivo trebaju pridržavati odredaba Zakona o službi u Oružanim snagama BiH sadržanim u članku 5. stavku 1) navedene odluke. Također, eventualne zlouporabe bolovanja djelatnih vojnih osoba treba rješavati primjenom odredaba Zakona o službi u Oružanim snagama BiH odnosno Pravilnika o vojnoj stezi i stegovnom postupku, broj: 13-02-3-1627/10 od 1. 4. 2010.
2. Vojni povjerenik očekuje da će se povjerenstva koja odlučuju o produljenju ugovora o djelatnoj vojnoj službi u svome radu pridržavati predloženih mjera ministricе obrane BiH, koje su istovjetne mišljenju Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH, a koje u cijelosti podržava i vojni povjerenik.

U pojedinačnim aktima koji su dostavljeni u obliku odgovora podnositeljima pritužbi, vojni povjerenik naglasio je da on nema ovlasti da utječe na odluku Ministarstva obrane BiH, kao ugovorne stranke, u vezi sa sklapanjem ili produljenjem ugovora o djelatnoj vojnoj službi, već u tom procesu nadzire poštuje li se načelo jednakih mogućnosti i jesu li svi propisani kriteriji ispoštovani.

2.10. Određivanje vršitelja dužnosti

Određivanje vršitelja dužnosti propisano je člankom 138. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12):

(1) Umjesto djelatne vojne osobe koja je privremeno spriječena obavljati dužnost određuje se vršitelj dužnosti. (2) Vršitelj dužnosti može se odrediti i na upražnjeno formacijsko mjesto. (3) Vršenje dužnosti može trajati najdulje godinu dana od dana stupanja na dužnost. (4) Vršitelj dužnosti može se odrediti za formacijsko mjesto istog, neposredno višeg odnosno neposredno nižeg čina. (5) Ako je to uvjet za promaknuće, vrijeme provedeno na dužnosti iz st. (1) i (2) ovoga članka računa se kao da je djelatna vojna osoba postavljena na dano formacijsko mjesto. (6) Djelatna vojna osoba koja je određena u skladu sa st. (1) i (2) ovoga članka zadržava status i sva prava njezinog prethodnog formacijskog mjesta, ako je to za nju povoljnije.

Određivanje vršitelja dužnosti propisano je i člankom 22. Pravilnika o stanjima tijekom službe za djelatne vojne osobe, broj: 10-02-3-3254/11 od 14. 7. 2011.

Uzmemo li u obzir odredbu članka 138. stavka (5) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, vidimo da djelatne vojne osobe kao vršitelji dužnosti ostvaruju pogodnosti određenog formacijskog mjesta, te analogno tome zaključujemo da te osobe moraju ispunjavati uvjete za postavljenje na dano formacijsko mjesto. U prilog ovoj tvrdnji govori i članak 138. stavak (6) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, u kojem se navodi: *“Djelatna vojna osoba, koja je određena u skladu sa st. (1) i (2) ovoga članka, zadržava status i sva prava prethodnog formacijskog mjesta, ako je to za nju povoljnije.”* Ovdje je potrebno naglasiti formulaciju *“ako je to za nju povoljnije”* iz koje proizlazi da djelatna vojna osoba može odabrati status i sva prava formacijskog mjesta na koje je određena za vršitelja dužnosti.

Postupajući po pritužbama zaprimljenim u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, utvrđeno je postojanje određenog broja djelatnih vojnih osoba koje su postavljene za vršitelje dužnosti na određena formacijska mjesta, iako za to ne ispunjavaju potrebne uvjete. Tako je za vršitelja dužnosti na formacijsko mjesto OF-5 postavljena djelatna vojna osoba koja ne ispunjava uvjet koji se odnosi na provedene tri godine u osobnom činu, iako je to uvjet za postavljenje propisan člankom 12. stavak (4) točka e) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-3572/13 od 28. 8. 2013. (u daljnjem tekstu: Pravilnik). Nadalje, utvrđeno je da je djelatna vojna osoba postavljena na formacijsko mjesto OF-5 bez odgovarajuće vojno-evidencijske specijalnosti, iako je taj uvjet naložen člankom 132. stavak (1) točka c) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH i člankom 28. stavak (1) točka c) Pravilnika, ne ispunjava ni uvjet koji se odnosi na tri godine provedene u osobnom činu.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik je Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH izdao Preporuku, broj: UP1-05/3-50-17-1-37/15 od 8. 2. 2016., u čijoj je točki 1. navedeno:

1. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH dužni su osigurati da se prilikom određivanja vršitelja dužnosti primijenjuju isti kriteriji koji su propisani pozitivnim propisima za postavljenje na dano formacijsko mjesto, budući da i vršitelji dužnosti ostvaruju određene pogodnosti tog formacijskog mjesta, što u konkretnim slučajevima znači

primjenu članka 132. stavka (1) točke c) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12), članka 12. stavka (4) točke e) i članka 28. stavka (1) točke c) Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-3572/13 od 28. 8. 2013.

Na kraju, želimo skrenuti pozornost da je Preporuka izdana 8. 2. 2016. Nakon tog datuma došlo je do izmjena Zakona o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 41/16). Izmjenama je obuhvaćen i spomenuti članak 138. Zakona, i to tako što je u dodanom stavku (8) potvrđen stav vojnog povjerenika da djelatne vojne osobe kao vršitelji dužnosti ostvaruju pogodnosti određenog formacijskog mjesta, te da te osobe moraju ispunjavati uvjete za postavljenje na dano formacijsko mjesto.

Člankom 25. Zakona o izmjenama i dopunama Zakon o službi u Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 41/16) utvrđeno je: „U članku 138. iza stavka (6) dodaju se novi st. (7) i (8) koji glase: "(7) Određivanje vojne osobe iz stavka (1) ovoga članka obavlja se naredbom ministra obrane ili načelnika Zajedničkog stožera Oružanih snaga, sukladno Zakonu.

(8) Uvjeti koji su potrebni za vršitelja dužnosti isti su kao i uvjeti koji se traže za postavljenje".

2.11. Položajni dodatak

U izvještajnom razdoblju vojnom povjereniku obraćale su se djelatne vojne osobe kojima je uskrećeno pravo na naknadu položajnog dodatka.

Nakon provedenih istražnih radnji, vojni povjerenik izdao je Zaključak broj: UP1/05/03-50-17-1-27/15 od 9. 3. 2016., sljedećeg sadržaja:

1. Položajni dodatak u iznosu 3 % od osnovne plaće propisan je člankom 9. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za djelatne vojne osobe u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008. (u daljnjem tekstu: Odluka), pri čemu nije potpuno jasna formulacija: „glavni narednici na svim razinama u Oružanim snagama BiH“.
2. Postupajući u predmetu, vojni povjerenik tražio je od Ministarstva obrane BiH i Generalnog inspektorata pri Ministarstvu obrane BiH da obrazlože na koja se formacijska mjesta odnosi formulacija: „glavni narednici na svim razinama u Oružanim snagama BiH“ iz članka 9. Odluke, kao i primjenjuje li se spomenuti članak jednako na sva djelatne vojne osobe.
3. Iz svih prikupljenih podataka tijekom postupka koji je vodio vojni povjerenik vidljivo je da su određena djelatne vojne osobe (S. D. i E. Š.) ostvarivale pravo na naknadu položajnog

dodatka, iako su bile u istom ili sličnom položaju kao i podnositelj pritužbe, kome je od 1. 9. 2014. ukinuto pravo na naknadu spomenutog dodatka na plaću. Tako neujednačena primjena propisa je neopravdana i svakako predstavlja kršenje načela jednakosti svih pred zakonom, budući da je riječ o istom razdoblju u kojem osobe u istom ili sličnom položaju ostvaraju različita prava prema istom propisu.

4. Međutim, Ministarstvo obrane BiH je aktom broj: 10-34-7-3870-10/14 od 10. 12. 2015., koji je upućen Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, dostavilo popis od pet dužnosti na koje se odnosi formulacija: „glavni narednici na svim razinama u Oružanim snagama BiH“, uz naglašavanje da samo djelatne vojne osobe postavljene na te dužnosti imaju pravo na položajni dodatak.
5. Na temelju toga, bit će stavljena izvan snage rješenja kojima je osobama čiji su inicijali navedeni pod točkom 3. Zaključka dodijeljen položajni dodatak, odnosno položajni dodatak bit će im ukinut, čime će te osobe biti izjednačene u pravima s podnositeljem pritužbe. Time će se ujedno ukloniti neujednačenost u primjeni propisa.
6. Vojni povjerenik na kraju naglašava obvezu Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH da na osobe koje se nalaze u istom ili sličnom položaju podjednako primjenjuju pozitivne pravne propise, kako bi se izbjegle situacije da pojedine osobe gube određena prava, dok istodobno takva prava ostvaruju osobe koje su u istom položaju. Takvo postupanje suprotno je Ustavu BiH, koji upućuje na primjenjivost Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima⁷, pri čemu u članku 26. spomenutog sporazuma stoji: *“Sve osobe su jednake pred zakonom i imaju pravo, bez diskriminacije, na jednaku pravnu zaštitu.”*

⁷ Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima (New York, 16. 12. 1966.) 999 U.N.T.S. 171 i 1057 U.N.T.S. 407, stupio na snagu 23. 3. 1976.

3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BiH

U članku 4. točki f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09) daje se ovlast vojnom povjereniku da u bilo kojem trenutku posjeti jedinice i zapovjedništva Oružanih snaga BiH i organizacijske jedinice Ministarstva obrane BiH, bez prethodne najave. Na temelju navedenog članka, vojni povjerenik je u 2016. godini boravio u najavljenim i nenajavljenim posjetima (21 posjet) jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH. Cilj posjeta bio je obilaženjem lokacija, kao i u razgovoru i raspravi vojnog povjerenika i njegovih suradnika s djelatnim vojnim osobama, procijeniti stanje ljudskih prava i sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH, te na toj osnovi utvrditi moguće pravce djelovanja vojnog povjerenika, shodno njegovim propisanim nadležnostima.

Većina teškoća, koje će u nastavku biti navedene, već je uočena za vrijeme prethodno obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta vojnog povjerenika jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik i ranije je iznosio teškoće ove vrste u dosadašnjoj korespondenciji s nadležnima u Ministarstvu obrane BiH i u Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, kao i u izvješćima i informacijama upućivanim Zajedničkom povjerenstvu za obranu i sigurnost BiH. U nastavku teksta dajemo pregled i detaljnije nalaze vojnog povjerenika s pojedinih lokacija koje je posjetio tijekom 2016. godine.

3.1. Stanje u pješačkim jedinicama Oružanih snaga BiH

U 2016. godini vojni povjerenik obišao je pojedine pješačke jedinice (brigade i bojne) u sklopu najavljenih i nenajavljenih posjeta, među ostalima 4. pješačku brigadu (Čapljina), 5. pješačku brigadu (Tuzla), 6. pješačku brigadu (Banja Luka) i bojne smještene u Zenici, Kiseljaku, Ustikolini, Orašju i Bijeljini.

Zbog bolje preglednosti, u nastavku navodimo probleme s kojima se susreću pješačke jedinice Oružanih snaga BiH, uz napomenu da je riječ o teškoćama koje je vojni povjerenik saznao i zapazio prilikom obavljanja najavljenih i nenajavljenih posjeta u 2016. godini:

- problem personalne popunjenosti brigada (ovaj problem dodatno usložnjava povećan trend napuštanja Oružanih snaga BiH iz kategorije vojnika);
- nedostatak dovoljne količine namirnica (brašno, mlijeko, voće, povrće, začini), a samim time i jednoličnost ishrane;
- problem redovite opskrbe intendantskom opremom (uniforma i čizme);
- problem operativnosti vozila (prosjeck starosti vozila 27 godina, velika i neracionalna ulaganja u njihov popravak);
- pojedini objekti na pojedinim lokacijama prokišnjavaju. S neizvjesnošću se iščekuje Grijna sezona, jer je za prošlu grijnu sezonu plin isporučen tek krajem ove sezone. Prostorije su za vrijeme prošle grijne sezone zagrijavane na struju. Prostorije u kojima borave djelatne vojne osobe nisu okrečene.

Uzimajući u obzir sve navedeno, vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog stanja uočenog za vrijeme posjeta pješačkim jedinicama u 2016. godini. Posebno je zabrinjavajući podatak o nedostatku brojnih namirnica, te nabavi konzervirane hrane, što rezultira suhim obrocima i jednoličnom ishranom. To naročito predstavlja problem osobama koje su upućene na stražu. Dodamo li navedenom problemu loše ishrane i ukidanje određenih naknada na plaću prilikom upućivanja na stražu, mogli bismo zaključiti da je motiviranost djelatnih vojnih osoba za obavljanje poslova i zadataka dovedena u pitanje. Zabrinjava i činjenica što su motorna vozila na većini lokaciji stara i rizična za upotrebu čak i nakon što prođu tehnički pregled, zbog čega postoji bojazan od prometnih nesreća.

3.2. Najavljeni posjeti Radionici za održavanje i uništenje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava „TROM“ Doboј

Vojni povjerenik boravio je 4. 4. 2016. u najavljenom posjetu Tehničkoj radionici za održavanje i uništenje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES), Doboј.

S vojnim povjerenikom i suradnicima u ovom su posjeti sudjelovali: Ranko Ninković, samostalni izvršitelj za pitanja obrane i civilnog zapovjedništva nad Oružanim snagama BiH u Predsjedništvu BiH, i brigadir Martin L. Herrmann, vojni ataše Savezne Republike Njemačke u BiH. U obavljanju poslova i zadataka na ovoj lokaciji angažirano je ukupno 55 djelatnih vojnih i civilnih osoba.

Među teškoćama izdvajaju se: neodgovarajuća naknada za rad s opasnim tvarima, nedostatak HTZ opreme (radna odjela, cipele, zimske jakne), nedostatak filtra za zaštitne maske, problem neodgovarajućeg grijanja u tehničkoj zoni te problem ventilacijskog sustava (ventilacija urađena, ali nije obavljen njezin servis).

Ovom prilikom vojni povjerenik je, zajedno s ostalim sudionicima posjeta, obišao lokaciju vojarne „3. maj“. Primjećeno je da su objekti vojarne, kao i veliki dio opreme, u dobrom stanju. Vojni povjerenik je prilikom ovoga posjeta odvojeno razgovarao s časnicima, dočasnicima i vojnicima, kao i s civilnim osobama koje rade na ovoj lokaciji.

U razgovoru s vojnim povjerenikom časnici su istaknuli određene teškoće s kojima se susreću u radu, a koje se mogu grupirati u sljedeće kategorije:

- **Zaštitna oprema:** osobe koje rade na uništenju MiMES- a morale bi imati maske za zaštitu dišnih putova s filtrima. Takve maske se dobavljaju, ali se njihova specifičnost ogleda u tome što se mogu kratko upotrebljavati, te bi ih trebalo konstantno nabavljati. No, događa se da osobe koje su, radeći na poslovima uništenja MiMES-a, izložene djelovanju tvari štetnih po zdravlje, nemaju filtre za maske.
- **Dopuna u ishrani:** prema članku 9. stavku (1) točki b) Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru, broj: 11-02-3-2923/15 od 3. 8. 2015., djelatne vojne osobe i civilne osobe koje rade na delaboraciji ubojitih sredstava imaju pravo na

dopunu u ishrani (dopuna II. - mliječni napitak između obroka ili uz neki od obroka). Prilikom posjeta vojnog povjerenika nazočni su naveli da trenutačno nemaju mlijeko, odnosno nemaju konstantno dopunu II.

- **Dodaci na plaću:** osobe koje rade na delaboriranju streljiva, bombi i eksploziva ostvaruju dodatak za rad na dužnostima na kojima su izložene djelovanjima štetnim po zdravlje, i to u iznosu 10 % od osnovice za obračun plaće, a smatraju da imaju pravo na dodatak u iznosu 100 % od osnovice za obračun plaće. Ministarstvo obrane BiH je vojnom povjereniku dana 5. 11. 2014. dostavilo Prednacrt izmjene Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO u MOBiH i OSBiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008., ali vojni povjerenik još uvijek nema informaciju o tome da je Ministarstvo obrane BiH uputilo prijedlog izmjene spomenute odluke Vijeću ministara BiH.
- **Problem uskladištenja sekundarnih sirovina.**

Djelatne vojne osobe iz kategorije dočasnika i vojnika posebno su se zanimale za izmjene Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO u MOBiH i OSBiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008., i to u dijelu koji tretira dodatak za rad na dužnostima na kojima je osoba izložena djelovanjima štetnim po zdravlje. Kao i časnici, smatraju da imaju pravo na dodatak u iznosu 100 % od osnovice za obračun plaće, budući da rade u uvjetima štetnim po zdravlje i opasnim po život.

Osim toga, naveli su da im **nedostaju uniforme** (jednu kapu, dvoje hlača i šest košulja koriste već šest godina).

Vojni povjerenik i članovi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH boravili su 21. 9. 2016. u radnom posjetu Tehničkoj radionici za održavanje i uništavanje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (TROM) u Doboju. Na osnovi informativnog brifinga zapovjednika Zapovjedništva logistike OSBiH, vojni povjerenik došao je do saznanja o određenim logističkim teškoćama, koje iznosi u nastavku:

- Nedostatak jedinstvenih terenskih uniformi, pri čemu valja istaknuti da su postojeće zalihe neupotrebljive zbog ekstremno velikih brojeva. Također je navedeno da nedostaje vojna zaštitna oprema i radna zaštitna oprema, što je nedopustivo s obzirom na prirodu poslova koje svakodnevno obavljaju osobe raspoređene na ovoj lokaciji.
- Motorna vozila (terenska, teretna, putnička) su stara (od ukupnoga broja operativnih motornih vozila, oko 80 % ih je starijih od 30 godina). Dotrajalost motornih vozila dosegla je kritičnu razinu koja ugrožava izvršenje zadataka jedinica OSBiH, kao i sigurnost ljudi i sredstava koji se svakodnevno prevoze. To uzrokuje dodatni problem koji se ogleda u nerentabilnosti održavanja takvih motornih vozila kod vanjskih servisera (u jedinicama logistike OSBiH nedostaju odgovarajući rezervni dijelovi). U zimskom razdoblju, zbog nedostatka odgovarajućih guma, dio motornih vozila nije operativan. S obzirom na sadašnje stanje, potrebno je pokrenuti proceduru nabave novih motornih vozila po prioritetu (autobusi, sanitetska vozila, hladnjače, protupožarne cisterne).

- Zalihe motornih ulja i maziva ne zadovoljavaju potrebe jer je, zbog starosti vozila i, u tom kontekstu, velikoga broja prijeđenih kilometara, potrebna veća količina ulja i maziva za zamjenu i dosipanje. Osim toga, nedostaju i specijalna ulja za inženjerske i deminerske strojeve. Također je navedeno da se motorna ulja i maziva djelomično isporučuju od dobavljača, što predstavlja povredu ugovornih obveza, odnosno nepotpuno ispunjenje ugovorne obveze.
- Zalihe higijenskog materijala ne zadovoljavaju potrebe jedinica OSBiH. Unutar klase VIII.⁸ nedostaju individualni sanitetski kompleti za vojnike. U kontekstu opskrbe hranom i vodom, navedeno je da nema dovoljno flaširane vode na radiorelejnim čvorištima i drugim lokacijama koje nisu priključene na vodovodne sustave. Poseban problem je neredovna opskrba namirnicama, te često nedostaju brojni artikli (voće, povrće).
- Zalihe klase VII.⁹ po vrsti i količini ne zadovoljavaju potrebe svih jedinica OSBiH. Veći dio sredstava iz ove klase je zastario s isteklim resursima za korištenje.
- Problem uskladištenja sekundarnih sirovina, na koji je vojni povjerenik skrenuo pozornost u Informaciji o najavljenom posjetu tehničkoj Radionici za održavanje i uništenje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava „TROM“ Doboj, broj: 05/3-03-982,1/16, još uvijek nije riješen i potrebno je što prije poduzeti mjere na njegovom otklanjanju, budući da je zbog prisutnosti sekundarnih sirovina ugrožena sigurnost pripadnika OSBiH na lokaciji radionice.

3.3. Nenajavljeni posjet vodu za deminiranje vojnih objekata i Prvom vodu Prve deminerske satnije Deminerske bojne

Vojni povjerenik boravio je 21. 6. 2016. u nenajavljenom posjetu vodu za deminiranje vojnih objekata (Deminerska bojna) na lokaciji vojarne „Filipovići“ i I. vodu I. deminerske satnije Deminerske bojne na deminerskom radilištu Cvilin – Ovčija njiva.

Pripadnici Oružanih snaga BiH u sastavu voda za deminiranje vojnih objekata istaknuli su da ishrana nije odgovarajuća. Obroci su jednolični i pretežito suhi (od tri obroka koja dobivaju, dva obroka uključuju hranu iz konzerve), a sokove ne dobivaju redovno. Pripadnike ovoga voda za vrijeme deminiranja na području vojarne „Filipovići“ opskrbljuje hranom 3. pješačka bojna smještena u vojarni „Kosova“.

Djelatne vojne osobe s kojima je obavljen razgovor na ovoj lokaciji iskazale su nezadovoljstvo i zbog načina obračuna određenih novčanih naknada. Najveće nezadovoljstvo, kako navode, izaziva činjenica da veći dio godine provedu na službenom putu, te iz tog razloga gube brojne naknade zbog ograničenja kumuliranja naknada propisanog člankom 12. Odluke Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava

⁸ Klasa VIII. Sanitet. Sanitetska sredstva, uključujući sanitetsku opremu i rezervne dijelove specifične za sanitetsku opremu.

⁹ Klasa VII. Osnovna sredstva kao što su lanseri, tenkovi, pokretne mehaničarske radionice, lako naoružanje i vozila.

zaposlenih u institucijama BiH na naknadu za službeno putovanje, broj: 241/11 od 21. 12. 2011.

Vojni povjerenik posjetio je deminersko radilište Cvilin – Ovčija njiva na kojem trenutno poslove deminiranja obavlja Prvi vod Prve deminerske satnije Deminerske bojne.

Djelatne vojne osobe na lokaciji navele su da su stara motorna vozila, koja koriste za pristup ovoj isturenoj lokaciji, te da neredovno dobivaju benzin. Dodatni problem predstavlja održavanje motornih vozila u Širokom Brijegu. Naglašavaju da su škare koje koriste loše kvalitete, te da nemaju odgovarajuće torbe za transport opreme za deminiranje (dio opreme prenose u dekama). Zbog položaja deminerskog radilišta u kontekstu udaljenosti, problem predstavlja i medicinska zaštita, posebno nedostatak seruma protiv zmijskog otrova. Što se tiče uniformi, navode da ih ne dobivaju redovno, te da zbog toga nose uniforme koje su u lošem stanju.

Bez obzira na sve uočene teškoće s kojima se susreću u radu djelatne vojne osobe obavljajući poslove deminiranja, vojni povjerenik ih pohvaljuje za profesionalno obavljanje svojih zadataka s vidljivim rezultatima rada.

3.4. Skladišta za smještaj i sortiranje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava „Gabela“ u Čapljini, „Duži“ u Trebinju, skladište naoružanja i vojne opreme „Rabić“ u Derventi

Vojni povjerenik boravio je 19. i 20. 4. 2016. u nenajavljenom posjetu zapovjedništvu 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH i lokacijama za smještaj i sortiranje streljiva „Gabela“ i „Duži“. Cilj posjeta bio je obići inspektorske timove koji rade na utvrđivanju kvantitativno-kvalitativnog stanja streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (u daljnjem tekstu: inspektorski timovi), te utvrditi jesu li otklonjeni problemi u radu inspektorskih timova, koji su sadržani u Izvješću o radu vojnog povjerenika za 2015. godinu.

Vojni povjerenik je prilikom posjeta skladištu „Gabela“ obišao lokaciju (*perspektivna lokacija*) na kojoj je smješteno ovo skladište, obavio razgovor s pripadnicima inspektorskih timova, s vojnicima za manipulativne radove, kao i s djelatnim vojnim osobama koje su u tom trenutku davale stražu na lokaciji. Zapažanja vojnog povjerenika su sljedeća:

- na lokaciji na kojoj se nalaze skladišta za smještaj i sortiranje MiMES-a podignuta je žičana ograda u dužini 2,5 kilometra;
- hidrantska mreža je u funkciji, ali su crijeva nekvalitetna (ne mogu izdržati pritisak vode), te bi ih trebalo zamijeniti kvalitetnijima;
- na lokaciji se nalaze PP aparati, ali je samo dio njih servisiran;

- pojedina skladišta prokišnjavaju (vidljivi tragovi prokišnjavanja na stropu skladišta u koja je ulazio vojni povjerenik), potrebna rekonstrukcija krovova skladišta koji prokišnjavaju;
- nedostaju polimetri u svim skladištima (već dulje vrijeme na ovoj lokaciji uopće nema polimetara), vojni povjerenik smatra da ih je, zbog njihove nužnosti za rad, potrebno nabaviti u što kraćem roku;
- nedostaju palete i lastra koji služe za dislociranje neispravnog MiMES-a;
- inspektorska kliješta su nekvalitetna (nije vidljiv njihov otisak);
- rukavice koje koriste inspektorski timovi većinom su nabavljene iz vlastitih sredstava djelatnih vojnih osoba, rukavice koje im dostavi nadležno zapovjedništvo/GLB (a trenutačno ih nema na stanju) nisu zadovoljavajuće kvalitete;
- posebnu teškoću predstavlja dotrajala uniforma, pogotovu čizme (dostavljene čizme nisu odgovarajućih veličina, te su ih djelatne vojne osobe primorane kupovati vlastitim sredstvima);
- nedostaju dovoljne količine higijenskih sredstava;
- ishrana nije primjerena s obzirom na prirodu posla koji obavljaju inspektorski timovi, a posebnu teškoću predstavlja nedostatak mlijeka. Mlijeko nije dostavljano dulje vrijeme (postoje i situacije u kojima se dostave veće količine mlijeka s kratkim rokom trajanja, pa su ga djelatne vojne osobe primorane iskoristiti u što kraćem roku). Ishrana straže je jednolična i nekvalitetna;
- nedostaje dovoljan broj djelatnih vojnih osoba za osiguranje lokacije na kojoj je smješteno skladište „Gabela“ (radi se o većoj lokaciji);
- jedna od teškoća je i održavanje lokacije (za potrebe održavanja ove lokacije nabavljen je samo jedan trimer);
- stanje i operativnost motornih vozila nisu zadovoljavajući, posebnu teškoću predstavlja nedostatak namjenskih vozila (istim vozilom prevoze se i nafta i hrana).

Dana 20. 4. 2016. vojni povjerenik je sa suradnicima posjetio lokaciju za smještaj MiMES-a „Duži“ (*neperspektivna lokacija*).

U razgovoru s djelatnim vojnim osobama i obilaskom lokacije vojni povjerenik došao je do sljedećih saznanja:

- **Stanje infrastrukture:** objekti su stari, ali, prema riječima nazočnih za vrijeme razgovora, ispunjavaju minimum sigurnosti za smještaj streljiva. Zabrinjava podatak da se u objektima nalazi količina čistog eksploziva koja premašuje dozvoljenu normu za 180 t, što predstavlja potencijalnu opasnost od eksplozije, čime su ugrožene osobe na lokaciji, ali i okoliš. Na lokaciji postoje kontajneri za smještaj ljudstva, od kojih se jedan preuređuje u blagovaonicu. Hidrantska mreža je u zadovoljavajućem stanju. Treba popraviti gromobransku instalaciju. Nedostaje poseban skladišni prostor za smještaj rashodovanog MiMES-a koji treba uništiti. Zbog toga je takav MiMES smješten u istim objektima kao i onaj za koji je

kontrolom utvrđeno da je ispravan, te je potrebno ubrazati procedure transporta neispravnog MiMES-a.

- **Stanje opreme:** na ovoj lokaciji ima polimetara, ali ih je nužno baždariti. Problem predstavlja nedostatak paleta i rukavica, koje bi trebale imati aluminijsku nit zbog uzemljenja. Nazočni su posebno naveli problem dotrajalih uniformi, prvenstveno čizama. Uočeno je da su pojedine djelatne vojne osobe imale puknute čizme. Osobe koje obavljaju stražu navele su da nemaju odgovarajuća odijela za kišu, zbog čega je potrebno što prije riješiti problem dotrajalih uniformi putem sustava javnih nabava, jer je nedopustivo da bilo koji pripadnik Oružanih snaga BiH kupuje opremu vlastitim sredstvima. Inspektorska kliješta su nekvalitetna (nije vidljiv otisak). Na lokaciji ima oprema za pružanje prve pomoći, ali je zastarjela.
- **Ishrana:** jednolična, uglavnom konzervirana hrana. Djelatne vojne osobe na ovoj lokaciji, zbog kontakta s tvarima štetnim po zdravlje, imaju pravo na dopunu u ishrani prema članku 9. stavku (1) točki b) Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH u miru, broj: 11-02-3-2923/15 od 3. 8. 2015. (dopuna II. - mliječni napitak između obroka ili uz neki od obroka). Za vrijeme posjeta vojnog povjerenika nazočni su naveli da trenutačno nemaju mlijeko, kao i to da ga ne dobivaju već dulje vrijeme. Nedostaju hladnjaci za smještaj namirnica.
- **Naknade koje nemaju karakter plaće:** osobe iz drugih jedinica dolaze na ovu lokaciju, pri čemu se bilježi da su na službenom putu, a kako nisu na svojem formacijskom mjestu, gube brojne dodatke na plaću. Osim toga, navode da im nije potpuno jasan način obračuna, što obavlja server, te smatraju da su financijski oštećeni.

Vojni povjerenik želi posebno istaknuti posvećenost koju pripadnici Oružanih snaga BiH na ovakvim lokacijama pokazuju u svakodnevnom izvršavanju veoma odgovornih zadataka. Vidljiv je visok stupanj discipline i samoodricanja, iako su uvjeti rada na lokacijama koje je vojni povjerenik obišao za vrijeme posjete takvi da ne djeluju poticajno.

Dakle, vojni povjerenik posjetio je dvije lokacije za smještaj MiMES-a, od kojih je jedna perspektivna, a druga neperspektivna. Bez obzira na stav spram neperspektivnih lokacija, vojni povjerenik želi naglasiti da su po pitanju sigurnosnog rizika po život i zdravlje pripadnika Oružanih snaga BiH, ali i utjecaja na okoliš, perspektivne i neperspektivne lokacije **izjednačene**. Poslovi i zadaci koje obavljaju pripadnici Oružanih snaga BiH u perspektivnim skladištima MiMES-a ne razlikuju se od poslova i zadataka koji se obavljaju u neperspektivnim skladištima, te bi zbog toga trebalo osigurati jednake uvjete za siguran boravak i rad osoba koje su svakodnevno u dodiru s tvarima opasnim po zdravlje i život. Osim toga, prilikom obilaska skladišta „Gabela“, koje je perspektivno, i skladišta „Duži“ kao neperspektivnog, primijećeno je da je, što se tiče nedostatka pojedinih sredstava za rad, stanje gotovo izjednačeno.

Shodno navedenome, vojni povjerenik konstatira da su teškoće u radu inspektorskih timova zabilježene 2. 10. 2015. u "Krupi" i "Blažuju" podjednako prisutne i na lokacijama "Gabela" i "Duži", unatoč uvjeravanju nadležnih da će biti riješene.

Vojni povjerenik je sa suradnicima 25. 10. 2016. posjetio skladište naoružanja i vojne opreme „Rabić“ u Derventi. Na osnovi razgovora s djelatnim vojnim osobama na lokaciji, kao i obilaska lokacije, iznosimo sljedeća zapažanja:

- **nedostatak intendantske vojničke opreme** (ne dobivaju redovno uniforme);
- **jednolična ishrana** - uglavnom konzervirani obroci, voće već dulje vrijeme nije dostavljeno na ovu lokaciju. Nema kontinuiteta u opskrbi namirnicama, jer nedostaju brojni artikli;
- **treba osigurati jedno službeno vozilo za potrebe lokacije** (nedostatak službenog vozila na lokaciji predstavlja problem naročito u slučaju reagiranja u izvanrednim situacijama);
- **na lokaciji je razvedeno centralno grijanje (peć na pelet), ali nije u funkciji jer nije nabavljen pelet.** Iz tog razloga koriste se odvojene peći u objektima, a drva su osigurana na lokaciji (uz finansijsku potporu Misije OEES-a u BiH i UNDP-a, postavljena je žičana ograda na lokaciji, a drva koja su tom prilikom posječena namijenjena su i iskorištena za grijanje). Dakle, energenti za grijnu sezonu, koja je službeno počela 15. 10. 2016., ne osiguravaju se redovno putem sustava javnih nabava koji provodi Ministarstvo obrane BiH;
- **pripravljen je protupožarni pojas, ali nema vanjske hidrantske mreže za gašenje požara;**
- **prokišnjava pet skladišta na lokaciji** (riječ je o objektima koji nisu renovirani još od vremena kada su pripadali bivšoj JNA);
- **deminirano je zemljište oko lokacije, ali treba deminirati središnji dio lokacije** jer je 2003. godine došlo do eksplozije te je moguće da zbog toga ima razbacanih NUS-eva;
- uz potporu Misije OEES-a u BiH i UNDP-a, na lokaciji je izgrađen novi objekt umjesto objekta koji je urušen uslijed eksplozije 2003. godine, no novi objekt nema isti kapacitet kao prethodni. Potrebno je na novom objektu postaviti nadstrešnicu, kako bi se mogao smjestiti veći broj vozila;
- videonadzor je u funkciji, a u idućem razdoblju očekuje se dolazak osoblja koje će nadgledati cjelokupan sustav;
- **nužno je nabaviti opremu za pružanje prve pomoći na lokaciji, budući da je postojeća još iz vremena bivše JNA;**
- formacijom su predviđene četiri djelatne vojne osobe, od toga samo jedan vojnik, te je na sastanku sugerirano proširenje formacije (povećanje broja vojnika).

3.5. Najavljeni posjet 6. pješačkoj brigadi Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik je, na traženje djelatnih vojnih osoba iz kategorije dočasnika, dana 7. 6. 2016. bio u najavljenom posjetu 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, vojarna „Kozara“, Banja Luka.

Glavni predmet razgovora bilo je reguliranje prava na ostvarivanje položajnog dodatka iz članka 9. postojeće Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za djelatne

vojne osobe u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 213/08 od 3. 12. 2008. (u daljnjem tekstu: Odluka 213/08).

Nazočni dočasnici smatraju neodgovarajućom jezičnu terminologiju korištenu pri izradi Odluke o personalnoj formaciji, što za izravnu posljedicu ima nemogućnost ostvarivanja prava na naknadu položajnog dodatka mnogim profesionalnim osobama koje bi, zbog karaktera i težine poslova koje obavljaju, trebale ostvarivati to pravo. Smatraju da je time povrijeđen članak 28. stavak (1) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, kojim se postulira načelo jednakih mogućnosti. Za primjer djelatnih vojnih osoba koje ne ostvaruju pravo na naknadu položajnog dodatka i koje su time oštećene navode: dočasnika voda, dočasnika satnije, glavnog dočasnika bojne i glavnog dočasnika brigade. Prijedlog koji su nazočni dočasnici iznijeli na sastanku tiče se izmjene članka 9. Odluke 213/08, i to na sljedeći način:

“Djelatnoj vojnoj osobi, zbog karaktera i težine poslova koje obavlja, pripada položajni dodatak od 3 % od osnovne plaće za dužnosti: zapovjednici brigada i njima ravne jedinice i zapovjedništva na čijem formacijskom mjestu nije utvrđen čin generala, zapovjednici jedinica ranga bojne, zapovjednici satnija i samostalnih vodova, zapovjednici vodova, zapovjednici samostalnih odjela, glavni dočasnici – dočasnici na svim razinama u Oružanim snagama, prvi dočasnici satnija – dočasnici satnija, dočasnici vodova, zapovjednici odjela i vođe timova”.

U vezi s ostvarivanjem prava na naknadu položajnog dodatka, vojni povjerenik je, postupajući u predmetu broj: UP1/05/3-50-17-1-27/15, došao do saznanja da je bilo neujednačene primjene članka 9. Odluke 213/08. **Tako neujednačena primjena propisa neopravdana je i svakako predstavlja kršenje načela jednakosti pred zakonom, budući da djelatne vojne osobe u istom ili sličnom položaju ostvaraju različita prava.**

Vojni povjerenik je, postupajući u navedenom predmetu, uputio dopis Ministarstvu obrane BiH tražeći konkretno obrazloženje za to na koja se formacijska mjesta odnosi formulacija: „glavni narednici na svim razinama u Oružanim snagama BiH“ i je li jednoobrazno primjenjiva na sve djelatne vojne osobe.

Ministarstvo obrane BiH je 17. 12. 2015. dostavilo odgovor, aktom broj: 10-34-1-4540-1/15, a u prilogu akta je Obavijest Ministarstva obrane BiH, broj: 10-34-7-3870-10/14 od 10. 12. 2015., naslovljena na Zajednički stožer Oružanih snaga BiH, u kojoj je navedeno da se **formulacija: „glavni narednici na svim razinama u Oružanim snagama BiH“ odnosi na formacijske dužnosti regulirane knjigama formacija Oružanih snaga BiH i spomenutom obaviješću, i to:**

1. Glavni narednik u Uredu načelnika Zajedničkog stožera za podršku, Odjel za podršku Zajedničkog stožera, Zajednički stožer OSBiH
2. Glavni narednik u Uredu zapovjednika za podršku, Odjel za podršku Operativnog zapovjedništva, Operativno zapovjedništvo OSBiH
3. Glavni narednik u Uredu zapovjednika za podršku, Odjel za podršku Zapovjedništva za podršku, Zapovjedništvo za podršku OSBiH

4. Glavni narednik, Zapovjedništvo, Inženjerijska bojna, Brigada taktičke podrške, Operativno zapovjedništvo OSBiH
5. Glavni narednik, Zapovjedništvo, Zapovjedništvo za upravljanje ljudstvom, Zapovjedništvo za podršku OSBiH.

Ovakvo rješenje Ministarstva obrane BiH za posljedicu ima gubitak prava na naknadu položajnog dodatka velikome broju djelatnih vojnih osoba. Postupajući u cilju pronalaženja odgovarajućeg rješenja za položajni dodatak, vojni povjerenik dobio je akt Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH, broj: 16-14-12-50-655-1/15. U spomenutom aktu navedeno je da je uvidom u knjige osobne formacije zapovjedništva i jedinica Operativnog zapovjedništva, a vezano za formacijska mjesta dočasnika u karijernoj liniji, uočen niz nepravilnosti u nazivima formacijskih mjesta na svim jezicima koji su u službenoj uporabi u BiH. To je, kako je navedeno u aktu, uzrokovalo niz nedoumica, „počevši od rješenja za položajni dodatak (sustav ne prepoznaje glavne dočasnike, dočasnike satnije i dočasnike vodova već glavne narednike na svim razinama“.

Uz sve navedeno treba naglasiti da je Odluka 213/08 u fazi izmjene. Ministarstvo obrane BiH je, aktom broj: 10-34-7-1227-3/16 od 26. 4. 2016., obavijestilo vojnog povjerenika da je radna skupina, formirana prema odluci Ministarstva, pripremila prijedlog izmjene Odluke 213/08. U spomenutom prijedlogu položajni dodatak propisan je člankom 9., koji glasi:

“Djelatnoj vojnoj osobi, zbog karaktera i težine poslova koje obavlja, pripada položajni dodatak od 3 % od osnovne plaće na dužnosti: zapovjednici brigada i njima ravne jedinice i zapovjedništva na čijem formacijskom mjestu nije utvrđen čin generala, zapovjednici jedinica ranga bojne, zapovjednici satnija, zapovjednici vodova, zapovjednici odjela i vođe timova”.

3.6. Nenajavljeni posjet Inženjerijskoj bojni Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH, vojarna „Zdravko Čelar“, Derventa

Vojni povjerenik je sa suradnicama 25. 10. 2016. bio u nenajavljenom posjetu Inženjerijskoj bojni Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH, smještenoj u vojarni „Zdravko Čelar“ u Derventi. U nastavku teksta bit će predstavljene aktivnosti po područjima, izazovi i teškoće s kojima se susreću pripadnici Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji, a na osnovi podataka dobivenih u razgovoru sa zapovjednikom i rukovodnim kadrom Inženjerijske bojne, te obilaska lokacije.

Stanje ljudstva: trenutna popuna bojne je oko 83 %, odnosno 283 djelatne vojne osobe. Donedavnu teškoću koja se odnosila na stanje ljudstva ove bojne bio je nedostatak rukovodnog kadra (bilo je upražnjeno sedam časničkih mjesta). Primjetna je dobra suradnja zapovjednika i njegovih suradnika, kao i njihov profesionalan i odgovoran odnos prema poslovima i zadacima.

Stanje motornih vozila: motorna vozila na korištenju u ovoj bojni su u boljem stanju u odnosu na motorna vozila u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH, i to zahvaljujući

donacijama Narodne Republike Kine. Operativnost motornih vozila je oko 35 %. **Problem predstavlja popravak motornih vozila.** Naime, vozila se zbog jednostavnijih kvarova (npr. zamjene filtra) odvoze na popravak na liniju 4 (vanjsko održavanje) na udaljene lokacije (npr. vozila iz Dervente odvoze se na popravak u Tuzlu, Banju Luku kod ugovarača s kojima Ministarstvo obrane BiH ima zaključen ugovor o pružanju te vrste usluga). Ovakav način održavanja vozila nije ni praktičan, a ni ekonomičan. **Naglašen je nedostatak guma, kao i akumulatora.** Prikolica kojom se prevoze sredstva, a za koju nije potrebna pratnja vojne policije, nije u funkciji zbog nedostatka guma.

Unatoč navedenim nedostacima po pitanju motornih vozila i sredstava, treba naglasiti da satnije u sastavu ove bojne godišnje uspješno obave poslove i zadatke na otprilike deset vojnih i deset civilnih lokacija.

Infrastruktura: objekti u sastavu vojarne „Zdravko Čelar“ u Derventi poplavljeni su u 2010. godini i to je, prema riječima nazočnih, bio razlog za određena ulaganja u infrastrukturu. Nakon tih događaja, izuzme li se rekonstrukcija dimnjaka kotlovnice kojom se zagrijavaju tri objekta vojarne, nije bilo većih ulaganja u infrastrukturu na ovoj lokaciji. Jedan od objekata koji je renoviran po formiranju Oružanih snaga BiH i koji je u boljem stanju u odnosu na druge objekte na lokaciji (a služi za smještaj ljudstva, učionice) **nema grijanja.**

S obzirom na to da su ogrjevnna drva za potrebe ove lokacije samo jednom od 2007. godine dostavljena redovnom procedurom dostave potrebnih energenata, DVO na ovoj lokaciji prisiljeni su sami nabavljati drva (trenutačno raspolažu određenom količinom drva nabavljenih s obližnje lokacije „Rabić“).

Nedostaju sredstva za održavanje objekata u sastavu ove vojarne (redovno održavanje, čišćenje, krećenje), pa su ih DVO prisiljeni nabavljati vlastitim sredstvima.

Iskazana je i potreba za popravkom i obnovom ograde koja je u fazi rušenja, a za koju nedostaju potrebna materijalna sredstva, iako su, prema riječima zapovjednika, DVO s lokacije osposobljeni da je poprave vlastitim snagama.

Kada je u pitanju ishrana pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji, navedeno je da **dostava namirnica nije kontinuirana, jer i po nekoliko mjeseci nema isporuke pojedinih artikala.** Naglašena je i potreba nabave odgovarajućih prsluka za potrebe jedinice koja djeluje u slučaju poplava, jer oprema kojom trenutačno raspolažu ne zadovoljava osnovne sigurnosne uvjete.

Na kraju, želimo naglasiti značajan doprinos Inženjerijske bojne cjelokupnom sustavu Oružanih snaga BiH. Zbog toga, vojni povjerenik smatra potrebnim ovakvim „specifičnim“ jedinicama osigurati sva potrebna sredstva za rad, te naći način za pojednostavljenje procedure nabave potrebnih materijalnih i tehničkih sredstava (prvenstveno se to odnosi na sredstva za održavanje motornih vozila), s ciljem kvalitetnijeg i nesmetanog obavljanja poslova i zadataka.

3.7. Nenajavljeni posjet Glavnoj logističkoj bazi, vojarna „Butile“, Sarajevo

Vojni povjerenik BiH je sa suradnicima dana 7. 9. 2016. bio u nenajavljenom posjetu Glavnoj logističkoj bazi (u daljnjem tekstu: GLB) u vojarni „Butile“, u Sarajevu. Prema podacima dobivenim u razgovora sa zapovjednikom i rukovodnim kadrom GLB-a, te na osnovi obilaska lokacije, problem predstavlja nedostatak ključnog osoblja (trenutačno su upražnjena četiri časnička mjesta i postupak njihove popune traje dulje od pet godina). Zabrinjava i podatak da je u sanitetskoj satniji mali broj doktora medicine, a među njima je veći broj onih koji uskoro odlaze u starosnu mirovinu.

Stanje motornih vozila u GLB-u istovjetno je stanju motornih vozila u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH. Vozila su dotrajala i kao takva sklona su kvarenju. Problem predstavlja nabava rezervnih dijelova klase 9. za potrebe podržanih jedinica. To naročito predstavlja teškoću kada je u pitanju popravak motornih vozila, te iz tog razloga vozila se šalju na vanjsko održavanje. U vezi s tim, nazočni su naglasili za potrebno godišnjim planom javnih nabava Ministarstva obrane BiH predvidjeti nabavu dijelova koji se „uobičajeno“ i češće kvare i zamjenjuju.

GLB u svojoj nadležnosti ima 14 lokacija Oružanih snaga BiH, uključujući 11 perspektivnih i tri neperspektivne lokacije. Po pitanju zastarjelosti infrastrukture situacija se nije mnogo promijenila od posjete vojnog povjerenika iz 2015. godine. U usporedbi sa stanjem kakvo je bilo za vrijeme posjeta iz 2015. godine, stanje na neperspektivnoj lokaciji „Crna Rijeka“ nije se promijenilo jer još nije uspostavljeno napajanje električnom energijom, a dodatni problem sada je i nedostatak vode. Na spomenutoj lokaciji završena je inspekcija, te bi trebalo što prije provesti njezinu predaju entitetskoj vladi odnosno lokalnoj zajednici.

Nisu nabavljeni energenti za nadolazeću grijnu sezonu. U GLB-u nedostaju i baždareni mjerni instrumenti za gorivo. Ove godine nisu nabavljeni protupožarni aparati, iako je rađen otpis tih sredstava. U GLB-u trenutačno nema medicinskog kisika. Također je navedeno da bi djelatne vojne osobe trebale zadužiti komplet uniforme, umjesto sadašnje prakse da periodično dobivaju pojedine dijelove uniforme.

U razgovoru vojnog povjerenika s vodstvom GLB-a posebno je istaknuta činjenica da nadležno tijelo još nije donijelo naputak o rashodovanju, niti su donesene stručne upute za utvrđivanje neupotrebljivosti sredstava, te upute o načinu obavljanja rashodovanja. Navedeni podatak sadržan je i u Informaciji vojnog povjerenika o posjetu GLB-u u 2015. godini, broj: 05/3-37-882-2/15 od 14. 7. 2015., a o njezinom sadržaju upoznato je i Ministarstvo obrane BiH. Poseban problem predstavlja prodaja rashodovanih vozila, kao i drugih sirovina (više od 2 000 tona furde čeka proces prodaje i uskladištena je na lokacijama „Matres“ (neuvjetna), „Rabić“ i TROM Doboj. Također, nazočni su naveli da je u tehničkoj radionici, u sklopu vojarne „Rajlovac“, uskladišteno 10,6 tona rizičnog i zapaljivog rabljenog ulja, kao i 6,5 tona akumulatorske furde, a što predstavlja opasnost prvenstveno za DVO u neposrednoj blizini, kao i za okoliš.

4. SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

Na temelju ovlasti koje proizlaze iz Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Pravilnika o suradnji parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Ministarstvom obrane BiH, Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 01,02-34-6-1428/09 od 5. 1. 2010., te Smjernica o osnovama suradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH, broj: 01,02-34-6-1429/09 od 24. 12. 2009., vojni povjerenik je u izvještajnom razdoblju surađivao s:

- a) Ministarstvom obrane BiH
- b) Generalnim inspektoratom pri Ministarstvu obrane BiH
- c) Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH
- d) Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH.

Posebno je značajna suradnja vojnog povjerenika sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH. Ova suradnja ogleda se u zajedničkim posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, sudjelovanju vojnog povjerenika na radionicama i konferencijama u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, sudjelovanju članova Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH na radionicama koje organizira vojni povjerenik, zajedničkom sudjelovanju vojnog povjerenika i članova toga povjerenstva na seminarima i konferencijama koje organiziraju domaće i međunarodne organizacije i institucije, kao i zajedničkim posjetima domaćim i stranim institucijama.

Vojni povjerenik je u 2016. godini ostvario suradnju i sa Zajedničkim povjerenstvom za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH, koja se ogledala i u sudjelovanju vojnog povjerenika Drugoj godišnjoj konferenciji o stanju ljudskih prava i sloboda u BiH, u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za ljudska prava. Ostvarena uspješna i svrhovita suradnja Zajedničkog povjerenstva i vojnog povjerenika zajedničkim radom doprinosi realiziranju nastojanja za veće poštivanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH.

Također je vojni povjerenik surađivao s međunarodnim organizacijama, i to:

- a) Centrom za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve – DCAF
- b) Misijom OESS-a u BiH.

Podrška Centra za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika bila je izuzetno značajna i tijekom 2016. godine. Naime, zahvaljujući sklopljenom Memorandumu između DCAF-a i Parlamentarne skupštine BiH u pogledu pružanja podrške u radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine, angažirana su dva pravnik koji daju puni doprinos radu Ureda i provođenju ovlasti vojnog povjerenika. Zahvaljujući ovoj pomoći, Ured vojnog povjerenika ima visok postotak realizacije zadanih planova za 2016. godinu.

Tijekom 2016. godine Misija OESS-a u BiH podržavala je aktivnosti vojnog povjerenika prilikom njegovih posjeta jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH. Također, vojni povjerenik naglašava značajnu financijsku potporu DCAF-a i Misije OESS-a u BiH u pripremi i realizaciji foruma o temi: „Snaga vojske nije u oružju, snaga je u čovjeku“, koji je održan 10. 11. 2016. u Sarajevu, u sklopu 9. pregledne konferenciju Misija OESS-a u BiH.

Podršku u radu vojnog povjerenika pružili su i Zajednički kolegij obaju domova Parlamentarne skupštine BiH i Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH.

5. OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE URED PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH REALIZIRAO U 2016. GODINI

5.1. Međunarodne konferencije

Parlamentarni vojni povjerenik BiH je od 2. do 5. 10. 2016. sudjelovao u radu 8. međunarodne konferencije institucija ombudsmana za oružane snage, koja je održana u Amsterdamu, Nizozemska.

Konferencija je održana u organizaciji Centra za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF), Europske organizacije vojnih udruženja i sindikata (EUROMIL) i Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (ODIHR).

Na konferenciji su sudjelovali ombudsmani za oružane snage iz više od 30 zemalja svijeta, te predstavnici međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava.

Osim rasprave i razmjene iskustava u području zaštite ljudskih prava pripadnika oružanih snaga iz izvješća zemalja sudionica, središnja rasprava bila je posvećena međunarodnim misijama i ulozi institucija ombudsmana u tom smislu. Vojni povjerenik izložio je iskustva Bosne i Hercegovine u kontekstu zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH koji sudjeluju u mirovnim misijama.

U sklopu 9. pregledne konferenciju Misija OESS-a u BiH, održane 9.-11. 11. 2016. u Sarajevu, vojni povjerenik je 10. 11. 2016. održao forum pod sloganom „Snaga vojske nije u oružju, snaga je u čovjeku“.

Forum je bio organiziran u tri panela o sljedećim temama:

Panel I.: Aktivnosti MOBiH tijekom 2016. godine na osiguranju osnovnih materijalno-tehničkih sredstava potrebnih za rad pripadnika Oružanih snaga BiH

Panel II.: Rad s opasnim tvarima

Panel III.: Očuvanje mentalnog zdravlja vojnika.

5.2. Ostale aktivnosti koje je Ured vojnog povjerenika realizirao u 2016. godini

U obavljanju parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja iz područja zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih uz djelatne vojne osobe i kadete u Oružanim snagama BiH, osim postupanja po pritužbama, u 2016. godini realiziran je i čitav niz drugih aktivnosti koje su rad Ureda učinile učinkovitijim i prepoznatljivijim.

U dijelu koji slijedi dajemo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, sudjelovanju na konferencijama te ostalim aktivnostima

koje su poduzimane s ciljem potpunog funkcioniranja Ureda, s jedne strane, te primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Vojni povjerenik je tijekom 2016. godine, iskazano po mjesecima, imao aktivnosti kako slijedi:

1. Siječanj 2016.

- dana 13. 1. 2016. nazočio Božićnom prijamu u vojarni „Kozara“, u Banjoj Luci,
- dana 27. 1. 2016. sudjelovao na 10. godišnjoj konferenciji Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH i inspektora zapovjedništava i jedinica Oružanih snaga BiH u Sarajevu,

2. Veljača 2016.

- dana 17. 2. 2016. sudjelovao na godišnjoj analizi plana protuminskih aktivnosti za 2015. (i plan rada za 2016. godinu), vojarna „Rajlovac“ u Sarajevu,
- dana 25. 2. 2016. nazočio godišnjoj analizi iz područja upravljanja osobljem Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH za 2015. godinu, Dom Oružanih snaga BiH, Sarajevo.

3. Ožujak 2016.

- dana 7. 3. 2016. posjeta članova Odbora za civilnu dimenziju sigurnosti i Pododbora za demokratsko upravljanje Parlamentarne skupštine NATO-a,
- dana 10. 3. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu 1. pješačkoj bojni 5. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, vojarna „7. muslimanska brigada“ u Zenici,
- dana 16. 3. 2016. nazočio Godišnjoj konferenciji o obuci i doktrini Oružanih snaga BiH za 2015.,
- dana 23. 3. 2016. vojni povjerenik sudjelovao je na 2. godišnjoj konferenciji o stanju ljudskih prava i sloboda u BiH u Mostaru, u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH,
- dana 24. 3. 2016. nazočio primopredaji dužnosti zapovjednika EUFOR-a (između general-bojnika Johanna Luifa i general-bojnika Friedricha Schröttera).

4. Travanj 2016.

- dana 4. 4. 2016. boravio u najavljenom posjetu tehničkoj Radionici za održavanje i uništenje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES), TROM, vojarna „3. maj“ u Doboju,
- dana 8. 4. 2016. nazočio središnjoj svečanosti obilježavanja 11. godišnjice Prve pješačke (gardijske) pukovnije Oružanih snaga BiH, održanoj 8. 4. 2016. u vojarni „Božan Šimović“ u Čapljini,

- dana 11. 4. 2016. nazočio svečanoj ceremoniji otvaranja Centra za protuminsko djelovanje i uništavanje NUS-a (neeksplozivnih ubojitih sredstava) u vojarni „Rajlovac“ u Sarajevu,
- dana 19. i 20. 4. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu zapovjedništvu 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH i lokacijama za smještaj i sortiranje streljiva „Gabela“ u Čapljini i „Duži“ u Trebinju.

5. Svibanj 2016.

- dana 12. 5. 2016. nazočio obilježavanju Dana pukovnije Vojske Republike Srpske, Banja Luka,
- dana 18. 5. 2016. sudjelovao na 9. strateškom političko-vojnom seminaru: „Izazovi primjene Strategije i Akcijskog plana za borbu protiv korupcije u obrambenom sektoru“, održanom 18. i 19. 5. 2016. u Domu OSBiH, u Sarajevu,
- dana 26. 5. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu 2. pješačkoj bojni 5. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u vojarni „Mato Lučić Maturica“, u Kiseljaku.

6. Lipanj 2016.

- dana 1. 6. 2016. sudjelovao na Konferenciji o kodeksu ponašanja u političko-vojnom aspektu sigurnosti, održanoj 2. i 3. 6. 2016. u Berlinu, u organizaciji OESS-a,
- dana 7. 6. 2016. boravio u najavljenom posjetu 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, vojarna „Kozara“, Banja Luka,
- dana 9. 6. 2016. nazočio ceremoniji svečanog ispraćaja 4. rotacije pješačke jedinice Oružanih snaga BiH „BHCON – RSM – FPU – 004“ u operaciju potpore miru „RSM“, vojarna „Božan Šimović“, Čapljina,
- dana 21. 6. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu 3. pješačkoj bojni 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, vojarna „Kosova“, Ustikolina, vodu za deminiranje vojnih objekata (Deminerska bojna) na lokaciji vojarne „Filipovići“ i I. vodu I. deminerske satnije Deminerske bojne na deminerskom radilištu Cvilin – Ovčija njiva,
- dana 28. 6. 2016. nazočio obilježavanju krsne slave 3. pješačke (Republika Srpska) pukovnije Oružanih snaga BiH, Ozren – Doboj.

7. Srpanj 2016.

- dana 12. 7. 2016. s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH boravio je u radnom posjetu 4. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH,
- dana 13. 7. 2016. s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH boravio je u posjetu lokaciji za smještaj i sortiranje streljiva „Gabela“ u Čapljini,
- dana 26. 7. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu 3. pješačkoj bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u vojarni „Sinovi Posavine“, u Orašju,

- dana 27. 7. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu 3. pješačkoj bojni 5. pješačke brigade Oružanih snaga BiH smještenoj u vojarni “Vojvoda Stepa Stepanović”, u Bijeljini.

8. Rujan 2016.

- dana 7. 9. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu Glavnoj logističkoj bazi u vojarni „Butila“, u Sarajevu,
- dana 20. 9. 2016. s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH boravio je u najavljenom posjetu 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH u vojarni „Kozara“, u Banjoj Luci,
- dana 21. 9. 2016. s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH boravio je u najavljenom posjetu 5. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH u vojarni „Dubrave“ kod Tuzle, kao i Tehničkoj radionici za održavanje i uništavanje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (TROM) Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Doboju,
- dana 28. 9. 2016. predstavnik Ureda vojnog povjerenika sudjelovao je na jednodnevnom sastanku Koordinacijskog odbora za nadzor nad provođenjem aktivnosti iz Akcijskog plana za primjenu UNSCR-a 1325 u BiH 2014.-2017., koji je održan u Sarajevu, u organizaciji Agencije za ravnopravnost spolova BiH,
- dana 29. 9. 2016. predstavnik Ureda vojnog povjerenika sudjelovao je na međunarodnoj konferenciji o temi: “Država i religije u Bosni i Hercegovini i Austriji – pravni okvir za islam u europskom kontekstu”.

9. Listopad 2016.

- dana 2.-5. 10. 2016. sudjelovao na 8. međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmana za oružane snage, koja je održana u Amsterdamu, u zajedničkoj organizaciji Centra za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF), Europske organizacije vojnih udruženja i sindikata te Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju,
- dana 18. 10. 2016. sudjelovao na međunarodnoj konferenciji u povodu obilježavanja 20 godina postojanja Institucije ombudsmana za ljudska prava u BiH pod nazivom „Jednaki u različitosti“, koja je održana u Sarajevu,
- dana 25. 10. 2016. boravio u nenajavljenom posjetu Inženjerijskoj bojni Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH, smještenoj u vojarni „Zdravko Čelar“ u Derventi, kao i skladištu naoružanja i vojne opreme „Rabić“ u Derventi,
- dana 27. 10. 2016. nazočio Danu uvaženih posjetitelja povodom regionalne vojne vježbe „REGEX 16“ u Banjoj Luci, na lokacijama Kozara i Manjača.

10. Studen 2016.

- dana 9. 11. 2016. sudjelovao na 9. preglednoj konferenciji o poštivanju sigurnosnih obveza Bosne i Hercegovine prema OESS-u i UN-u, koja je održana u Sarajevu, u

organizaciji OESS-a. Vojni povjerenik je drugoga dana Konferencije, pod sloganom „Snaga vojske nije u oružju, snaga je u čovjeku“, imao prezentacije na održanim panelima,

- dana 23. 11. 2016. sudjelovao na godišnjoj preglednoj konferenciji o temi: „Aktualno stanje u sektoru obrane i sigurnosti Bosne i Hercegovine“, koja je održana u Sarajevu, u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Vojni povjerenik je prvoga dana konferencije održao izlaganje o materijalno-tehničkim sredstvima potrebnim za rad pripadnika Oružanih snaga BiH i područjima u kojima su evidentirane povrede ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH u 2016. godini.

11. Prosinac 2016.

- dana 1. 12. 2016. nazočio svečanoj ceremoniji u povodu obilježavanja 11. godišnjice Dana Oružanih snaga BiH, koja je održana u vojarni „Rajlovac“, u Sarajevu,
- dana 1. 12. 2016. nazočio svečanoj akademiji u povodu obilježavanja 11. godišnjice Oružanih snaga BiH, održanoj u Domu Oružanih snaga BiH,
- dana 5. 12. 2016. nazočio ceremoniji svečanog ispraćaja 5. rotacije pješačke jedinice Oružanih snaga BiH „BHCON-RSM-FPU-005“ u operaciju potpore miru „RSM“, koja je upriličena u vojarni „Kozara“, u Banjoj Luci,
- dana 20. 12. 2016. nazočio ceremoniji u povodu završetka obuke, polaganja prisege i potpisivanja ugovora s III. klasom časnika u PVSOSBiH, održanoj u Domu Oružanih snaga BiH.

